Адуу мал, шубуу үүсэлжэ буйлуулха хэрэгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай

Адуу мал, шубуу үүсэлжэ, тэдэниие буйлуулха хэрэг һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хаража үзөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ ниитын ажал хүгжөөхэ ехэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар адуу мал гүрэндэ олоор тушаагдажа, промышленна предприятинууд мяха ехээр үйлэдбэрилэн гаргажа, арад зониие мяханай зүйлөөр хангаха ябадалые һайжаруулаа гэжэ энэ асуудалаар гаргаһан тогтоол соонь тэмдэглэгдэнэ.

Тиин адуу мал, шубуу үүсэлжэ буйлуулха хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд бии гэжэ тэрэ тогтоол дотор тэмдэглэгдэбэ. Зарим область, хизаар болон республикануудта мяханай комбинадууд, холодильнигууд тон удаанаар баригдана, хүгжэжэ байгаа ниитын мал ажахын эрилтэнүүдһээ гээгдэнэ. Тиимэһээ адуу мал, шубуу саг соонь тушаан абаха, түргөөр үүсэлхэ, буйлуулха хэрэгтэ ехэ бэрхэшээл ушарна. Мал үүсэлжэ, мяха буйлуулха предприятинууд эд хэрэглэгшэдэй коопераци, нютагай промышленностиин талаар, тэрэшэлэн колхозуудта, колхозууд хоорондо тон үсөөр баригдана.

Мяханай промышленность технологическа хэрэгсэлнүүдээр, холодильнигуудаар саг соогоо хангагданагүй. Тэрээн дээрэһээ боложо шэнээр баригдажа байгаа мяханай, шубуунай комбинадуудые ашаглалгада оруулха, хуушануудайнь техническэ түхеэрэлгынь шэнэдхэхэ хэрэг удааруулагдана.

Мал тушаан абаха, үүсэлхэ, тэрэниие буйлуулха хэрэг эрид һайжаруулха саг ерээ гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно. Тушаагдажа абтаһан бүхы адуу мал, шубууе үүсэлжэ, тэдэниие буйлуулжа хүшэ хүрэхөөр, техникын талаараа хүсэд хангагдаһан, ашаг олзо ехэтэй жэжэхэн предприятинуудые богонихон болзорто олоор барижа болгохо. Тиихэдээ малые иишэ тиишэнь зөөжэ, туухаа хэхэгүйн тула, тэдэ предприятинуудые имагтал мал, шубуу олоор үсхэбэрилдэг, шахадаг газарта, мүн мяханай зүйл ехээр хэрэглэдэг газарта түхеэрхэ хэрэгтэй. Мал ажалай продуктнуудые абаха долоон жэлэйнгээ түсэб, даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэл эрмэлзэлгые хараадаа абажа, мяханай промышленностиие, холодильнигуудые түргөөр үргэдхэхэ, шэныe мяха, энээн тушаа хараалагдаһан долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар мүнөөнһөө шухала хэмжээ абаха хэрэгтэй болоно.

Долоон жэлэй түсэбөөр, 1959—1965 онуудта хараалагдаһан мал үүсэлхэ, тэрэниие буйлуулха предприятинуудай үйлэдбэриин хүсые 1960—1963 онуудай турша туйлахын тула мяха буйлуулха гүрэнэй предприятинуудые шэнээр бариха, хуушануудынь үргэдхэхэ, техническэ түхеэрэлгынь һэлгэхые союзна республикануудай компартиин ЦК, партиин крайком болон обкомуудые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, ажалшадай депутадуудай хизаар болон областиин Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, совнархозуудые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалба. Тиихэ зуураа мал, шубуу олоор үсхэбэрилэгдэжэ байһан газарта, нэн түрүүн Кавказда, Украинада, Молдавида, Баруун Сибирьтэ, Урал болон Казахстанда мяханай комбинадуудые шэнээр бариха, тэдэнэй хажууда шубуу үүсэлжэ буйлуулха цехүүдые түхеэрхэ хүдэлмэриие хурдадхаха эрилтэ табигдаа.

Мяха буйлуулха шэнэ предприятинуудай, холодильнигуудай барилга хоёр жэлһээ удаан болгогдонгүй бүтэгдэхэ зэргэтэй.

Мяха болон түргөөр гутадаг бусад продуктнуудые хадагалхын тула 1960—1963 онуудта холодильнигуудай багтаасые 2,3 дахин үргэдхэхэ, мяха хүлдэдэг камернуудые, мүн түргөөр хүргэдэг аппаратуудые, мяха блок блогоор хүргэхэ арга үргэнөөр хэрэглэхые союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, Центросоюз болон совнархозуудта дурадхагдаба.

Малые холо газар зөөхэгүйн, тэрэнэй гаргашые хасахын тула, мяха буйлуулдаг предприятинуудые түргөөр ашаглалгада оруулхын, барилгын үные хямдадхулхын тула халаан бүридөө 30—50 тонно мяха буйлуулха хүсэтэй мяханай комбинадуудые бариха хэрэгтэй гэжэ хэлсэгдээ. Тиин нютагай эрхэ байдалые харалсажа, эдэ предприятинууд малые 50—150 километрын газарта зөөхэ, туухаар түхеэрэгдэхэ ёһотой. Гэхэтэй хамта эд хэрэглэгшэдэй кооперациин, нютагай промышленностиин хүсөөр мяха буйлуулха жэжэхэн предприятинуудые, мал, шубуу үүсэлхэ пунктнуудые олоор бариха, тэндэ холодильнигуудые тодхохо. Тэрэшэлэн колхоз, совхозууд мал, шубуугаа байра дээрэнь үүсэлжэ, буйлуулхын тула колхозой, колхозууд хоорондын тиимэ предприятинуудые бүтээхээр хараалагдаба.

Мяха буйлуулха предприятинууд имагтал тусхай проектээр баригдаха зэргэтэй.

Мяханай, шубуунай комбинадуудай проектые зохёохо талаар конкурс эмхидхэхые СССР-эй Госстройдо дурадхагдаа. Шэнэ типовой проектнүүдые зохёон табихадаа нэгэ газарта мяханай комбинат, эдеэ хоолой предприятинуудай түхеэрэгдэхээр, шэнээр барихадаа, хуушануудые үргэдхэхэдөө хамһажа бүтээхэ арга анхаралда абтаха болоно. Тиихэдээ хабсаргагдамал түмэр-бетон зүйлнүүдые хэрэглэхэ, хэлхыдэнь оньһожоруулга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриие, транспортна хүдэлмэриие автоматизацилха, мүн нютагай байдалые харалсажа, колбаса болон кулинарна зүйлнүүдые, полуфабрикадуудые, хубаарилһан оройлготой мяха гаргаха арга олгохо хэрэгтэй.

Союзна республикануудай Министрнүүдэй Совет 1960—1963 онуудта мяха болон шубуу буйлуулха промышленностьда хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые, холодильнигуудые хүсэдөөр бүтээн гаргажа үгэхэ уялгатай. Тиихэ зуураа туршахын тэдыдэ технологическа шэнэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээжэ, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын тула олоор гаргажа эхилхэ.

Мяханай промышленностьда хэрэгтэй холодильнигуудые, технологическа түхеэрэлгэнүүдые олоор бүтээн гаргахын зорилгоор бии байгаа машина бүтээдэг заводуудые хубилгаха, үргэдхэхэ болон тусхай шэглэлтэй болгохо хэмжээ-ябуулганууд баталагдаба.

Союзна республикануудай компартинуудай ЦК, партиин крайкомууд болон обкомууд, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай хизаарай болон областной Соведүүдэй гүйсэдкомууд, совнархозууд гүрэндэ худалдагдаха, тушаагдаха малые колхоз, совхозуудта һайнаар бэлшээн таргалуулха, шахаха хэрэгые эрид һайжаруулха, таргалуулагдаагүй, туранхай мал, илангаяа бага шэгнүүртэй залуу мал тушааха ябадалые болюулха. Нютагай онсо өөрэ илгаае хараада абалсажа, үүсэлэгдэхэ малай тушаан абтаха шанарые малай шэгнүүрэй, наһанай талаар тодорхойлхо; **арад зониие мяхаар, мяханай зүйлөөр һайнаар хангажа, мяханай промышленностиин үйлэдбэриин хүсые шадаалһаа дүүрэнээр хэрэглэхын** тула колхоз болон совхозууд адуу малаа, шубуугаа нэгэ жэгдээр тушаажа, худалдажа, мяха үйлэдбэрилгые жэлэй туршада жэгдэ һайнаар эмхидхэхэ арга олгохо болоно.

Союзна республикануудай Министрнүүдэй Совет хүргэгдэһэн, жэжээр хубаарилагдаһан оройлготой мяха худалдаха хэрэгые үргэдхэхэ, худалдаа наймаанай предприятинуудта тусхай аргаар хүйтэн болгохо дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, мяха болон мяханай зүйлнүүдые худалдаха тусхай магазинуудай тоо олошоруулха уялгатай.

Адуу малай үүсэлэлгэдэ нэгэ жэгдээр орожо байхын тула республикануудта, хизаар болон областьнуудта гүрэнэй худалдажа абаһан малнуудые түлжүүлхэ, шахаха, бэлшээн таргалуулха шэглэлтэй тусхай ажахынуудые эмхидхэхые дурадхагдаа. Тиихэ зуураа мяханай томо комбинадуудай хажууда мал суглуулжа байха базануудые түхеэрхэ, мяха буйлуулдаг, шубуу үүсэлжэ буйлуулдаг предприятинуудта мал, шубуу тушааха һара бүриин график баталха.

Мяханай индустриие саашадань хүгжөөхэ, арад зониие мяха болон мяханай зүйлөөр хангаха хэрэгые һайжаруулха талаар табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула мяханай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхые область, хизаар болон республикануудай партийно-советскэ органуудые, профсоюзна организацинуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет уряалба.

Мяха, үндэгэ, нооһо худалдаха жэлэйнгээ түсэб Россин Федераци болзорһоонь урид дүүргэбэ

КПСС-эй XXI. съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, КПСС-эй ЦК-гэй болохоёо байгаа Пленумые нэрэтэйгээр угтахын түлөө мүрысэжэ, Россин Федерациин хүдөө ажахын ажалшад гүрэндэ мяха, үндэгэ, нооһо худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ. Энэ оной октябриин 20 хүрэтэр ... миллион тонно мяхан, 3,1 миллиард үндэгэн, 159 мянган тонно нооһон гүрэндэ худалдагдаа.

Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо: 965 мянган тонноор гү, али 43 процентээр ехэ мяхан, 665 миллионоор гү, али 27 процентээр олон үндэгэн, 22 мянган тонноор гү, али 16 процентээр ехэ нооһон худалдажа абтаа.

Һүн нилээд ехээр худалдажа абтаа. Энэ оной октябриин 20 хүрэтэр 1958 оной энэ үеынхидэ орходоо 1584 мянган тонноор гү, али 15 процентээр ехэ һүн гүрэндэ худалдагдаһан байна.

Абаһан уялгануудай ёһоор мал ажалай продуктнууд гүрэндэ худалдагдаһаар.

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 253 (9085) | 1959 оной октябриин 27, вторник | Сэн 20 мүнгэн

Агуухэ Октябриин хүндэлэлдэ

Байкало-кударынхидай бэлэг

КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, мүн 1959 оной ноябрь-декабрь һарада болохо КПСС-эй ЦК-гэй Пленумые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тэмсэжэ, **Байкало-Кударын аймагай колхознигууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, аймагай бүхы ажалшад гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ, таряа болон хартаабха худалдаха жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэбэ.**

Аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб 123 процент, «Заветы Ильича» колхоз—105,8 процент, Ждановай нэрэмжэтэ колхоз—101,2 процент дүүргээ.

Аймаг бүхы дээрээ октябриин 20-ной байдалаар нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ оробол мяха **44,4 процент, һү—9,6 процент, үндэгэ—45,9 процент, ороохо таряа—1,6 дахин, хартаабха—5,3 дахин** ехээр тушааһан байна.

Аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд таряа сохихо хүдэлмэреэ дүүргэжэ, үрэһэ хүрэнгэеэ түгэс хаажа, һолоомоёо һуриилжэ, ниитын малай үбэлжэлгэдэ эршэмтэйгээр бэлдэжэ байнхай.

Гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ, таряа болон хартаабха тушаалга үргэлжэлһөөр.

Д. Николаев.

Коммунистическэ ажалай фермын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэгшэд

МАГТААЛТА ФЕРМЭДЭ

Цакир тосхонһоо Закамен город ошодог харгын урда, Конторо гэжэ газарта ута ута далнууд, шэнэ байшан гэрнүүд жэрылдэн харагдадаг болонхой. Энэмнай Закаменай аймагай «Победа» колхозой һаалиин томодхогдоһон гүүртын үбэлжөөн болоно.

Эндэ хэдэн жэлэй саада тээ үмхиржэ унахадаа хүрэһэн нэгэл дал харагдадаг һэн. Орон доторoo малай ашаг шэмые горьтойгоор дээшэлүүлжэ, һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкые ойрын болзор соо хүсэхэ гэһэн зорилго парти, правительствын табяад байхада колхозой правлени, партийна эхин организаци һаалиин томохон фермын байра түхеэрхэ гэжэ шиидхэһэн байгаа. Анха түрүүн 120 үнеэдэй хото, тиигээд тугалай байра, культбаза, шэмэтэ тэжээл дараха хоёр траншей, 4 башни, малшадай һууха гэрнүүд удаа удаагаар һубарилдан бодоһон юм.

Үнгэрэгшэ жэл 120 үнеэдэй багтаамжатай үшөө нэгэ шэнэ хашаа, тугалай байра баригдаа һэн. Үнеэдэй байрада дүүжэн харгы татагдаба, электрын гэрэл оруулагдаа. Һаалишадай ажаллахада зохид болоо. Фермэдэ дүтэхэнэ шэнэ худаг малтагдажа, мал уһалха хүдэлмэри оньһожоруулагдаа.

Тус фермэдэ аймаг доторoo мэдээжэ болоһон һаалишад Ханда Абидуева, Чимит Гомбоева, Должит Гармаева, комсомолшууд Мария Бадмаева, Дулма Ганжурова, Борис Бадмаев, Валентина Николаева болон бусад эрхимээр ажалланад. Тэдэнэр партиин XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдтэй танилсаад, түүхэтэ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ малайнгаа ашаг шэмые улам дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табяа һэн.

Эдэнэр мүнөө жэл фермынгээ үнеэн бүриһөө 1500 литрһээ доошо бэшэ һү һааха гэжэ шиидэһэн юм. Колхозой һаалишад прибайкалиинхидай үүсхэлые дэмжэн, бии байгаа арга боломжоёо хүсэд хэрэглэжэ, һү һааха жэлэйнгээ түсэб заатагүй дүүргэхын түлөө шангаар ажаллана. Байгша ондо энэ фермэдэ хэды залуушуул ерэжэ, адуулагшад болонхой. Тэдэнэр силос болон үбһэ, тэжээл ехээр бэлдэнхэй. Малаа һайнаар адуулжа, зүбөөр харууһалһанайнгаа ашаар фермынхид үнгэрһэн 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1004 литр һү һаагаад байнхай. Тиихэдэ зарим һаалишад, жэшээлхэдэ, Ханда Абидуева даалгагдаһан үнеэн бүриһөө 1284 литр, Мария Бадмаева—1175 литр, Валентина Николаева—1113 литр, Дымит Гармаева—1100 литр, Чимит Гомбоева—1095 литр, залуу һаалишан Борис Бадмаев—933 литр һү һаажа, колхоз, аймаг соогоо түрүүлбэд.

Тингэжэ энэ фермынхид коммунистическэ ажалай бригада гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ оролсоод, һайн амжалтануудые туйлажа байна.

Конторын фермын малшадай хүндэтэ ажалые манай парти, правительство үндэрөөр сэгнээ. Бурят ороной Россин гүрэнтэй һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэл болоһоной ойн һайндэртэй дашарамдуулан, алдарта һаалишан Ханда Доржиевна Абидуевада СССР-эй Верховно Соведэй Президиум «Ажалай Улаан Тугай» орден барюулаа. Мүн фермые даагша Бадма Соктоевич Соктоев РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар, һаалишад —комсомолой гэшүүд Борис Бадмаев, Мария Бадмаева, Валентина Николаева гэгшэд ажалдаа шалгарһанай түлөө Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай.

Мүнөө эдэнэр партиин ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумдэ, Агуухэ Октябриин революциин 42 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэг болгон үбэлжэлгэдөө эрхимээр бэлдэжэ, малайнгаа ашаг шэмые улам дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Б. Доржиев.

Румыниин Арадай Республикада нүхэр Н. С. Хрущевой ошоод ерэһэн тухай

Румыниин Хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй, Румыниин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй болон Национальна Ехэ Суглаанай Президиумэй уряалаар КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев октябриин 19-һөө 25 хүрэтэр Румыниин Арадай Республикада юрын хэрэгээр айлшалжа, өөрынгөө богонихон амаралтые тэндэ үнгэргэһэн байна.

Румыниин Арадай Республикада байхадаа, нүхэр Н. С. Хрущев партиин, республикын правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа, хани халуунаар хөөрэлдэһэн байна.

Н. С. Хрущев ороной хэдэн гоё һайхан газарнуудаар ябаа. РРП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Г. Георгиу-Деж, РНР-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Киву Стойка, РНР-эй Национальна Ехэ Суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ион Георге Маурер, РРП-гэй ЦК-гэй политбюрогой болон правительствын бусад гэшүүд, тэрэшэлэн СССР-һээ РНР-тэ байдаг элшэн сайд нүхэр А. А. Епишев орон соогуур аяншалхадань Н. С. Хрущевтой хамта ябалсаа.

РРП-гэй ЦК, Румыниин Арадай Республикын правительство, Национальна Ехэ Суглаанай Президиум октябриин 24-дэ үдэшын сайлалга хэжэ, нүхэр Н. С. Хрущевые хүндэлөө. РРП-гэй ЦК-гэй политбюрогой, республикын правительствын, Национальна Ехэ Суглаанай Президиумэй гэшүүд, партийна болон гүрэнэй органуудай бусад хүтэлбэрилэгшэд, тэрэшэлэн СССР-һээ РНР-тэ байдаг элшэн сайд А. А. Епишев сайлалга дээрэ байлсаа.

Сайлалгын үедэ Н. С. Хрущев Румыниин Арадай Республикын партийна, гүрэнэй ажал-ябуулагшадтай хани халуунаар хөөрэлдөө. Нүхэд Г. Георгиу-Деж, Н. С. Хрущев үгэ хэлэһэн байна.

Октябриин 25-да Н. С. Хрущев Бухарестһаа гаража, тэрэ үдэртөө Москвада бусажа ерээ.

(ТАСС).

Эрхүүгэй ГЭС ашаглалгада үгтэбэ

ЭРХҮҮ, октябриин 24. (ТАСС). Эрхүүгэй гидроэлектростанциие саг үргэлжэ ашаглахын тулада гүрэнэй комисси мүнөөдэр тушаажа абаа. ГЭС 660 мянган киловатт-час хүсэтэй, жэлдээ 4,2 миллиард киловатт-час электроэнерги гаргадаг байха юм.

ГЭС саг зуура ашаглагдажа байха үедөө киловатт-часынь 1,1 мүнгэ сэнтэй 5545 миллион киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилэн гаргаа.

Бүхы ороной туһаламжатайгаар энэ ГЭС баригдаһан байна. Эндэ, Ангар мүрэнэй эрьедэ СССР-эй бүхы нютагуудһаа машинанууд болон механизмууд: Уралай экскаваторнууд, Минскын самосвалнууд, Харьковай турбинанууд, Новосибирскын генераторнууд таһалгарягүй эльгээгдэдэг байгаа. Партиин Эрхүүгэй обком 500 коммунистые, 1000 комсомолшуудые барилгада эльгээһэн байха юм.

Хоёрдохи энергетическэ томо барилгын — Братска ГЭС-эй бодхоогдожо байһан Братск хүрэтэр Эрхүүһээ 600 километр утатай электродамжуулгын ехэ вольтно шэжэм утаһан татагдаа.

Эрхүүгэй ГЭС-эй саг үргэлжын ашаглалгада үгтэһэн ушар Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 42 жэлэй ойдо гидробарилгашадай горьтойхон бэлэгынь болоно.

МҮНӨӨДЭР республикымнай уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой эдэбхитэдэй суглаан нээгдэхэнь. Үйлэдбэри дээрэ техническэ дэбжэлтэ туйлахын түлөө тэмсэгшэдтэ бүри ехэ амжалта хүсэнэбди!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) республикымнай түрүү уралан нарижуулагшад: Улан-Удын наровозно депогой ахалагша машинист **В. А. Костин**; судна бүтээлгын заводой главна технологой таһагай слесарь **И. Е. Филиппов**; Улан-Удэ станциин депогой инструментальна цехын слесарь **Л. П. Котлицкий**; судна бүтээлгын заводой механическа цехын фрезеровщик **Д. И. Хохряков**; ПВЗ-гэй инструментальна цехын токарь **Б. З. Поздеев**; «Механлит» заводой инструментальна цехын слесарь **Р. П. Ежов**, Улан-Удын Кировэй нэрэмжэтэ олзоборилгын артелиин слесарь **П. М. Крюков**; барилгын 154-дэхи трестын комбинадай модошо дархашуулай бригадир **П. В. Фоломеев**; «Механлит» заводой моторно цехын мастер **Л. Е. Ковалев**; ПВЗ-гэй булад шудхалгын цехын ахалагша технолог **Ю. Ф. Начин**; шэлэй механизированна заводой электромонтер **М. Ф. Сахаровский**; барилгын 154-дэхи трестын комбинадай электрослесарь **В. С. Хромых**; сэмбын фабрикын нэхэлгын цехын мастер **Н. К. Екин**; ПВЗ-гэй үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг цехын слесарьнүүдэй бригадир **С. М. Захватихата**; шэлэй механизированна заводой механик **С. З. Лосев**.

З. Весничагай фото.

Партийна ажабайдал

Партийна хүтэлбэрие шадамараар бэелүүлхэ

☆

Улан-Удын Советскэ районой партийна конференци

☆ ☆

— Үнгэрhэн тоосоото үе соо Советскэ районой ажалшадай урда ямар гол шухала зорилго табигдаа hэм гэхэдэ,— гэжэ райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Бутуханов** элидхэлээ эхилбэ,— КПСС-эй XXI съездын, партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэг байгаа.

Районой ажалшад энэ зорилгоёо дүүргэхэ талаар эршэ зоригтойгоор, эдэбхи үүсхэлтэйгээр тэмсэжэ байна. Промышленна, худалдаа наймаанай предприятинуud, автотранспортын, барилгын организацинууд 1959 оной түсэбые декабриин 25 болотор дүүргэхэ гэhэн уялга абанхай. Партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй Хандалгые бэелүүлэн, районой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэрее оньhожоруулха, автомат арга нэбтэрүүлхэ, шэнэдхэн hайжаруулха 516 дурадхал оруулжа, ехэ мүнгэн зөөри алмаба. Мүн ажалай бүтээсэ дээшэлээ, продукциин өөрынь үнэ химда болоо. «Механлит» завод 7 часай хүдэлмэриин үдэртэ орохо-доо, продукци бүри ехээр үгэдэг болоо.

Коммунистическэ ажалай бригада, ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэл улам үргэдэжэ байна.

Ажахынгаа амжалта тухай элидхэлшэ саашань хэлэхэ зуураа, партиин райкомой, тэрэнэй бюро, партийна эхин организацинуудай ябуулhан партийно-эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэрие харуулба.

ПРЕДПРИЯТИ БУХЭНЭЙ ЭКОНОМИКЫЕ ГҮНЗЭГЫГӨӨР МЭДЭХЭ

Элидхэлэй hүүлээр үгэ хэлэhэн делегадууд райкомой, партийна эхин организацинуудай хүтэлбэриин онол шадабари, тэдэнэй ябуулдаг эмхидхэхы, элсүүлхы хүдэлмэри мүнөө үеын эрилтые хангаагүй гэжэ тон зүб шүүмжэлээ.

Юуб гэхэдэ, промышленна предприятинууд нэгэн адли эрхэ байдалтай аад, ажал хэрэгэйнгээ талаар ондо ондоо үрэ дүн түйладаг.

Жэшээлхэдэ, «Механлит» завод 10 hарынгаа түсэб октябриин 20-до дүүргээ, мүн ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Уралан нарижуулха, ухаалан зохёохо хүдэлөөн эндэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Завод бусадшье талаараа түрүү зэргэдэ ябана. Гэхэтэй хамта, районой 8 предприяти ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үные доошолуулха түсэбөө дүүргээгүй, гаргаhан продукциинь шанар муу. Илангаяа «Бурстрой» трест, УНР-2 ехэ гээгдэлдэ оронхой. Барилгын эдэ организацинууд хараалhан түсэбөө жэлhээ жэлдэ таhалдуулна.

— Барилгын организацинуудай хангалтагүй хүдэлмэри тухай нёдондо 18-дахи партийна конференци дээрэшье хэлэгдээ hэн, теэд мүнөөшье тэрэл зандаа байhаар,— гэжэ делегат **Горковенко** тэмдэглэнэ.

Худалдаа наймаанай организацинуудта гүрэнэй зөөри үбэршэлхэ, гарза хэхэ, хүнүүдые мэхэлхэ ябадал али олон ушарна. Гансахан «Главунивермагта» 300 гара мянган түхэригэй гарза ушаруулагдаад байна.

Тэрэшэлэн hэеы гутал дарадаг фабрика шанар муутай продукци гаргана. hаяхан тус фабрикын гаргаhан 1600 валенка гологдоод, hөөргөө бусаагдаhан байгаа.

Зарим предприятинуудта техническэ дэбжэлтэ туйлахын түлөө тэмсэл hулаар эмхидхэгдэнхэй, хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй оруулhан уралан нарижуулгын дурадхалнууд саг соогоо дэмжэгдэнэгүй, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Энээнhээ байтагай хараалагдаhан эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ-ябуулганууд хүсэд бэелүүлэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, ликеро-архиин заводой хүтэлбэрилэгшэд мүнөө жэл 15 тиимэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гэжэ хараалаад, оройдоол 4-ыень бэелүүлээ.

Эдэ бүгэдэ юун тухай гэршэлнэб? Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна эхин организацинууд ажахыгаа шудалжа, экономикоёо гүнзэгыгөөр мэдэдэг болохо, техникээ хүсэд дүүрэн ашаглаха, үйлэдбэрее шадабаритайгаар эмхидхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй заабарие муугаар дүүргэнэ.

Тиихэдэ партиин райком, тэрэнэй бюро предприяти бүхэнэй арга боломжые элирүүлжэ, тэрэниие ашаглаха хэрэгтэ хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлхэ талаар ёhотой эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулнагүй. Райкомой бюро, промышленностиин талаар секретарь нүхэр Новиков эмхидхэлэй орёо, хүндэ хүдэлмэреэр бэеэ зобоохогүй гэжэ оролдодог.

Районой зарим хүтэлбэрилэгшэд экономико гүнзэгыгөөр шудалха гэжэ оролдоногүй. Энэнь элидхэл дээрэhээ харагдана. Элидхэл дотор гол түлэб олон баримтанууд тоологдоод лэ, гүнзэгы тобшололгүй, дутагдалнуудай бодото шалтагаанууд халирхайгаар дурдагдаад лэ үнгэрhэн байха юм.

— Техническэ дэбжэлтэ манай ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, бүри ехэ продукци үгэхэ гол шухала эрхэ нүхэсэл мүн,— гэжэ делегат **Алексеев** хэлэбэ. Энэ хэрэгые амжалтатайгаар ябуулхын тула партиин райком, партийна эхин организацинууд предприяти бүхэнэй экономико гүнзэгыгөөр шудалха, мэдэхэ ёhотой, түрүү хүдэлмэришэдтэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэй ододоо зүбшэжэ, хэлсэжэ байха, тэдэниие өөhэдынгөө түшэг тулгуури болгохын түлөө оролдохо зэргэтэй.

Энэнь тон зүб. Мүнөө партийна хиналтын комиссинууд бии болонхой. Эдэ комиссинуудай хүдэлмэрие зүбөөр эмхидхэбэл, райкомдо, партийна эхин организацинуудта ехэ туhаламжа боложо үгэхэ байна. Тэдэнэр дутуу дунданууды элирүүлхэhээ гадна, доторой арга боломжые элирүүлхэ, ажалшадай эдэбхи үүсхэлые хүгжөөлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ юм.

hАЙНААР ЭМХИДХЭЖЭ, ХҮТЭЛБЭРИЛЖЭ hУРАХА

Советскэ район өөрын онсо илгаатай юм. Энэ райондо промышленна предприятинуудhаа гадна, республикын хүтэлбэрилхы олон эмхи зургаанууд оршодог. Тэдэнэй дунда партийна, советскэ органууд, hургуулинууд, институдууд болон бусад культурна эмхи зургаанууд бии.

Энэ онсо илгааень партиин райком, тэрэнэй бюро заримдаа хараадаа абадаггүй, алишье партийна организацида нэгэ хэмжүүртэйгээр хандадаг гэжэ делегадууд тэмдэглээ.

Элидхэлшэ, мүн делегадууд кадрнууд тухай асуудалда онсо анхаралаа хандуулаа. Үнгэрhэн тоосоото үе соо партийна эхин организацинуудай 39 секретарь hэлгэгдэhэн байна. Мүн олон хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ажалhаа гаргуулагдаа. Эдэнэр гол түлэб хүтэлбэрилжэ шадангүй, ажалаа таhалдалда оруулhан дээрэhээ хүдэлмэриhөө сүлөөлэгдөө hэн. Энээн дээрэhээ харахада, райком, тэрэнэй бюро ажахын хүтэлбэрилэгшэдые, парторганизацинуудай секретарьнуудые хүмүүжүүлхэ, эмхидхэхы хүдэлмэриин дүй дүршэлөөр тэдэниие баяжуулха хэрэгтэ бага туhаламжа үзүүлдэг байhаниинь элитэ болоно.

Тиимэл дээрэhээнь райкомой эмхидхэхы хүдэлмэриин хэмжээн ажалшадай эдэбхи үүсхэлhээ гээгдэжэ ябана гэжэ делегат **Кузичев** шүүмжэлэл хэбэ.

— Партиин райком шиидхэбэри баталан абаад, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө эмхидхэлэй хүдэлмэри hулаар ябуулна,— гэжэ делегат **Дондоков** мэдүүлбэ. Тиимэhээ олон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд ехэ ехэ уялга абаад, тэрээндээ харюусалгагүйгөөр хандажа, дүүргэдэггүй байха юм. Тэрэшэлэн өөрынгөө шиидхэбэриин хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байhаниие райком мууса шалгана. Зарим шиидхэбэринь парторганизацинуудта 5—6 hарын үнгэрhэн хойно зүбшэн хэлсэгдэдэг байгаа.

Райкомой зүблөө, суглаа зарлаhаниинь үсөөн бэшэ. Теэд бодото хэрэгыень харахада, абтаhан шиидхэбэринүүдэй олонхинь саарhан дээрэ үлэшэдэг байна. Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, райкомой бюро, секретарьнууд абаhан шиидхэбэринүүдээ хүсэндэнь хүргэхын тула эмхидхэлэй хүдэлмэри өөдэгүйгөөр ябуулна, райкомой гэшүүдые, партийна эдэбхитэдые энэ хэрэгтэ hулаар хабаадуулна, мүн бюро саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг орган боложо үшөөл шадаагүй байhаар.

— Би райкомой гэшүүн байhанаа мэнэ hаяхан мэдээ hэм, — гэжэ делегат **Тармаев** сэхэ мэдүүлээ.

Эмхидхэлэй хүдэлмэриин хэмжээе саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха, шадамар бэрхээр хүтэлбэрилжэ, ударидажа hураха гээшэ партийна органуудай, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй шухала зорилго гэжэ конференци онсолон тэмдэглээ.

ГЭР БАЙРА ТҮРГӨӨР БАРИХА, ГОРОДОО БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ БОЛГОХО

Үгэ хэлэhэн олон делегадууд энэ асуудалда анхаралаа ехээр хандуулаа. Энэнь ушар шалтагаантай юм. Район дотор гэр байра ехээр дутална. Теэд барилгын ябаса удаарулагдана, шанарынь муу, барилгын үнэ сэн ехэ. 1959 ондо гэр байра бариха түсэб оройдоол 44 процент дүүргэгдээд байна.

Городоо болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри саг зуурын хүдэлмэри болоод лэ үнгэрнэ. Бодомжотой, холын хараата, саг үргэлжын хүдэлмэри хэгдэнэгүй.

Партиин райком, райгүйсэдком барилгын организацинуудай хүдэлмэрие эрид hайжаруулхын түлөө оролдоногүй, городоо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ городой ажалшадые хүсэд элсүүлнэгүй.

— Гэр байра, илангаяа үхибүүдэй эмхи зургаануудые үргэнөөр бариха ёhотойбди,— гэжэ делегат **Жданова** хэлэнэ,— энэ хэрэгтэмнай республикын хүтэлбэрилхы органууд бодото туhаламжа үзүүлхэ ёhотой.

Студентнүүдтэ хамтын байрын дуталдажа байhан тухай делегадууд **Помазкин, Тышкилов** гэгшэд хэлээ.

Город дотор үхибүүдэй талмай, спортын талмай гэхэ мэтын бариг-дадаггүй тухай, энээн тушаа партиин райкомой, райгүйсэдкомой hаналаа табидаггүй байhан тухай олон делегадууд хурсаар шүүмжэлээ.

Коммунальна ажахын министерствын главна архитектор нүхэр **Шотин** үгэ хэлэжэ, партиин райкомые, барилгын организацинуудые шүүмжэлээ.

— Барилгын организацинуудай муу хүдэлhэн тухай нэгэнтэ бэшэ хэлсэнэбди,— гэжэ тэрэ хэлэбэ.— Теэд хэлсэхэhээ сааша ошоногүйбди. Саашадаа иигэжэ болохогүй.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ОНСО АНХАРАЛДАА АБАХА

Ажалшадые коммунистическэ ёhoор хүмүүжүүлхэ тухай элидхэлшэ, мүн үгэ хэлэhэн олон делегадууд тэмдэглээ. Энэ асуудал партиин райкомой, партийна организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй гол анхаралда хододоо байха ёhотой гэжэ делегадууд заагаа.

Гэбэшье, энэ хүдэлмэридэ үшөөл ехэ дутагдалнууд бии байhаар. Делегадуудай шүүмжэлhэнэй ёhoop, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри гол түлэб лекци, элидхэл уншалгаар хизаарлагдадаг болонхой. Энэ хэрэгтэ городой интеллигенци, олониитэ үргэнөөр хабаадуулагданагүй.

Тиимэ дээрэhээ район дотор гэмтэ ябадал хэхэ ушар үсөөн болоошье hаа, үшөөл үзэгдэнэ.

— Бидэнэр гэмтэ ябадал хэхэ ушарые оройдонь үгы хэхэ ёhотойбди,—гэжэ делегат **Литвинова** хэлэбэ.— Теэд партиин райком, райгүйсэдком, прокуратура болон арадай сүүд, партийна эхин организацинууд энэ асуудалда анхаралаа багаар хандуулна.

Делегат **Коварский** hурагшадые зүбөөр хүмүүжүүлхэ тухай хэлэхэ зуураа, энэ хэрэгтэ түрэлхидые, комсомолой, профсоюзна болон ниитын организацинуудые хабаадуулхые дурадхаа.

Районой комсомолшуудай, залуушуулай дунда коммунистическэ ёhoор хүдэлхын, ажаhуухын түлөө хүдэлөөнэй үргэнөөр дэлгэржэ байhан тухай делегадууд **Еремеев, Рандин** гэгшэд хөөрэжэ үгөө.

КПСС-эй XXI съезд ажалшадые коммунистическэ ёhoор хүмүүжүүлхэ талаар ехэ, харюусалгатай зорилго табяа. Районой партийна организациин ябуулжа байhан соёл сурталай хүдэлмэри энэ эрилтые хүсэд ханганагүй гэжэ конференци тодорхойлоо. Энэ дутагдалые усадхахын тула райком ниитэ-политическэ хүдэлмэри бүри үргэнөөр ябуулха, лекци, хөөрэлдөө, харуулан ойлгуулха агитаци шадамараар, тодорхойгоор, хурсаар ябуулхаhаа гадна, политическэ hуралсалые дэлгэрүүлхэ, юрэнхы эрдэмээ, ажалайнгаа мэргэжэл дээшэлүүлхэ hургуулинуудые олоор эмхидхэхэ зорилготой гэжэ делегадууд тэмдэглэбэ. Конференци дээрэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Ц. О. Очиров** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Конференци хэлсэhэн асуудалаараа тодорхой шиидхэбэри баталан абаад, шэнэ райкомые hунгаба.

Эмхидхэлэй пленум дээрэ райкомой секретарьнуудаар нүхэд **Н. В. Бутуханов, Н. М. Назимова, В. П. Богомольный** hунгагдаа.

Агитаторай блокнодой ээлжээтэ номер

КПСС-эй Бурядай обкомой пропаганда, агитациин таhагай агитаторай блокнодой ээлжээтэ—20-дохи номер hаяхан буряг хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараба. Блокнодой түрүүшын хуудаhанда «Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 42 жэлэй ой» гэhэн П. Гершманэй статья хэблэгдэнхэй.

«Элидхэл, хөөрэлдөө хэхэ материал» гэhэн бүлэгтэ Ф. Ивановой—«Амгалан байдалай, хани барисаанай түүхэтэ айлшалалга» гэжэ статья толилогдоо. Тус статья дотор СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой США-гаар ябажа ерэhэн тухай, агуухэ хоёр ороной хоорондохи харилсаае hайжаруулха хэрэгтэ энэ аяншалгын ехэ удхашанартай байhан тухай хэлэгдэнэ. «Долоон жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэл» гэжэ бүлэг соо ээрынхидэй абаhан уялга дүүргэгдэхэ, Иволгын совхозой hаалишад хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ гэhэн хөөрөөнүүд толилогдоо. 1959 оной ноябрь hарада агитаторнуудай хэхэ хөөрэлдөөнэй жэшээтэ темэ, литература hүүлдэнь хэблэгдэнхэй.

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолдо харюусан

Гоё hайхан амhарта олоор гаргахань

«Культурно-ажаhуудалай, гэр доторой эд бараа олоор, янза бүреэр, шанар hайнтайгаар үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые Улан-Удын Кировэй нэрэмжэтэ олзоборилгын артелиин коллектив hайшаан угтаба.

Энэ артель ехэнхидээ шаазан гүйлгэhэн амhарта гаргадаг юм. hүүлэй үедэ духовко, умывальник, самоварай хоолой гэхэ мэтын хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг болоо.

Долоон жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөөндэ оролсоод, энэ артелиинхид бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа байна. Үнгэрhэн 9 hарын туршада түсэбhөө гадуур 402 мянган түхэригэй элдэб хэрэгсэл бүтээжэ, республикынгаа худалдаа наймаанай организацинуудта тушаагаа. Түсэбhөө гадуур хэгдэhэн амhарта, мүн бусад хэрэгсэлнүүдынь хамтадаа 700 гаран тонно болоhон байна.

Партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, үйлэдбэрее оньhожоруулхын тула артелиин гэшүүд нилээд ехэ юумэ хэжэ байна. Хэрэглэжэ байгаа техникэhээ гадна, үшөө 10 түхеэрэлгэ тодхогдохоор хараалагдана. Мүнөө 7-ниинь тодхогдонхой. Энээн ашаар гурбан халаанай оро хоёр халаан боложо, арбаад ху гар үзүүрэй ажалhаа сүлөөрөө ондоо хүдэлмэридэ хабаадаха ар олоо. Тиихэдээ ажалай бүтээсэ д шэлхэ, өөhэдынгөө хүсөөр эмаль хын шэнэ гэр барижа ашаглалга үгэхэ ойртонхой. Бэлэдхэлгын хын байшанда залгамал хоёр д хар гэр баригдаа.

Артелиин хүдэлмэришэд Агуу Октябриин 42 жэлэй ойн hайн рэй вахтада жагсаад, 1959 о продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө кабриин 15-да дүүргэхэ зори тойгоор тэмсэжэ байна. Комму тическэ ажалай нэрэ зэргэдэ хү тэхын түлөө мүрысэжэ байhан хэр И. С. Леоновой хүтэлбэрил бригада бүтээсэ ехэтэй ажалаа бусадта жэшээ харуулна. Ком нистическэ ажалай ударнигай н зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрыс 20 хүдэлмэришэд жэлэйнгээ т болзорhоонь 3 hара урид дүүрг 1960 оной түсэбөөр ажаллажа б над. Слесарьнууд П. Крюков, Титов, токарь Б. Шляк үдэр б хоёр нормо дүүргэнэ. Дунда h гуули дүүргэhэн 46 залуу хүдэл ришэд мүнөө энэ артельдэ хүдэл Тэдэнэй дундаhаа Нина Мельн Галина Васильева, Лидия Заг на, Евдокия Капустина гэгшэд рысөөндэ онсо шалгаржа, хал найнгаа даабари 150—160 цент дүүргэдэг болонхой.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, дэлмэришэдэй ажал оньhожору хын түлөө мүрысэдэг уралан н жуулагшадай тоо олошорно. Э нэр юhэн hарын туршада ура нарижуулгын 13 дурадхал үйлэд ридөө хэрэглэжэ, жэл соо душ мянган түхэригэй алмалта хэхэ га олгобо.

— Газаа, досоо талаhаа саг шаазан гүйлгэhэн түмэр амhар нуудые олоор, шанар hайнтай гаргаха, гоё үнгэтэй будагуу хэрэглэдэг болохо,—гэжэ парти ЦК-гэй, Министрнүүдэй Сове тогтоол соо хэлэгдэнэ. Энэ эрил бэелүүлхэ зорилгоор артелиин хүдэлмэришэд шэнэ арга болом бэдэржэ эхилбэ,—гээд артели правлениин түрүүлэгшын орлог нүхэр И. Г. Елисеев хөөрэнэ.

Мүнөө тус артель элдэб ян 23 амhарта бүтээн гаргана. hа гурбан ондоо шэнэ амhартын тех логи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгд эхилээ. Энэ хэмжээ-ябуулгын б лүүлэгдэхэдэ, гоё hайхан зураг тай, элдэб үнгын шаазан гүйлгэ амhарта олоор бүтээхэ арга ол байна.

К. Халтанов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhаа) Улан-Үд Кировэй нэрэмжэтэ олзоборилгын артел хид—комсомолой гэшүүд Галина Паль ская, Любовь Пуглина гэгшэд ажал байна. **З. Веснинагай** фото.

НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДТЭ

Зохихо тобшолол хэхэ бээ

Арад зониие коммунистическэ ёhoор хүмүүжэлхэ хэрэгтэ соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай үүргэнь угаа ехэ. Худөөгэй олонхи клуб, библиотекэ, улаан булан, культбазанууд хүдэлмэреэ hайнаар эмхидхэнэ. Гэхэ зуура манай Ара-Хэрээтын сомоной соёл гэгээрэлэй гуламтанууд муугаар хүдэлнэ. Мүнөө хүйтэнэй саг дүтэлөө ха юм. Тиигэбэшье Ждановай нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи, гурбадахи бригадануудай клубууд үбэлдэ бэлэдхэл муутай. Хаяа юумэеэ дулаалжа шадаагүй, сонхонь тэhэрхэй, киноаппарадынь хүсэд түхеэрэгдээгүй.

Манай эндэ залуушуул олон юм. Тэдэнэй дундаhаа уран hайханай бүлгэм эмхидхэжэ болохо байгаа. Архиншад, тамхиншадые, ниитын ёho гурим эбдэгшэдые хорон хошоноор шүүмжэлhэн газетэ киногой эхилхын урда тээ гаргагдадаг гээшэ. Теэд тиимэ юумэшье манда байхагүй. Зоной дунда бэеэ зүбөөр абажа ябаха тухай hурагшадтаа багшанарынь hайса хэлэжэ үгэдэггүй байна. Зарим hурагшадай зүгhөө ниитын гурим эбдэхэ ушар бии. Худөөгэй клубуудые даагша нүхэд А. Занданов, Сафонов гэгшэд тушаалдаа хайша хэрэгээр хандана. Гурбадахи бригадын клубые даагша А. Куртошин ходо hогтуу ябадаг.

Депутат Санжиевай хүтэлбэрилдэг культурно-ажаhуудалай комисси муугаар хүдэлнэ. Клуб, культбаза мэтэнүүдэй хүдэлмэрие шалгажа, hанамжа, дурадхалнуудаа гүйсэдкомой заседаниин гү, али сессиин үзэмжэдэ дурадхажа болохо байгаа. Теэд энэ комисси уялгаяа хүсэд ойлгоогүй хэбэртэй.

hаяхан Ара-Хэрээтын сомоной Совет соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрие сесси дээрээ хаража, дутуу дунданууды ень дары усадхаха тодорхой хэмжээ хараалаа. Соёл гэгээрэлэй гуламтануудые даагшад депутадуудай хэлэhэн шүүмжэлэл дээрэhээ зохихо тобшолол хэжэ, ажал хүдэлмэреэ эрид hайжаруулха бэзэ гэжэ hанагдана.

Н. Куртошин.

Бичура.

АРАДАЙ ВЕНГРИИН hОНИН

СЪЕЗДЫН УРДА ТЭЭХИ МҮРЫСӨӨН ДЭЛГЭРНЭ

Венгриин хүдэлмэришэнэй социалистическэ партиин ойртожо байгаа съездын хүндэлэлдэ ажалай мүрысөөн ороной предприятинуудаар улам үргэдэнэ. Металлургнууд, машина бүтээгшэд, хүнгэн промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд гурбан жэлэй түсэбые бүри энэ жэлдэ дүүргэхын, үйлэдбэриингөө даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

«Вершчиллаг» гэжэ Будапештын тракторна заводой коллектив түсэбhөө гадуур 180 трактор, самосвалнуудые, 400 миллион форинт запчастьнуудые гаргаха гэжэ шиидээд, уялгынгаа ехэнхиие дүүргээд байна. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 25 трактор бүтээхэнь. Тиихэдэ «Эмаг» гэжэ машина бүтээдэг заводой хабсаралгын цехhээ үдэр бүри түсэбhөө үлүүлэн нэгэ комбайн гарана.

Дунайн металлургическа комбинадайхид партиингаа съездые ажалай эрхим амжалтануудаар угтажа байна. Тэдэнэр 42 миллион гаран форинт гүрэнэй зөөри алмаба.

Оздско металлургическа комбинадай прокатчигууд даабариhаа гадуур 12 мянган тонно прокат үгэжэ, съездын урда тээ абаhан уялгаяа холо үлүүлбэ.

ПРИБОР БҮТЭЭЛГЭ ХҮГЖЭНЭ

Венгриин прибор бүтээдэг промышленность жэл бүри 180—200 шэнэ түхэлэй продукци гаргана. hүүлэй 10 жэлэй туршада элдэб приборнуудые бүтээлгэ арба дахин шахуу дээшэлбэ. Тиихэдэ 1965 ондо мүнөөхиhөө 2 дахин ехэ продукци бүтээгдэхэ юм. Илангаяа электронно приборнууд, автоматическа түхеэрэлгэнүүд олоор гаргагдадаг болохо юм.

ВЕНГРИИН АЖАЛШАД ОРОД ХЭЛЭ ШУДАЛНА

Венгриин ажалшад ород хэлэ ехэ hонирхолтойгоор шудалжа байна. Венгеро-советскэ хани барисаанай бүлгэмэй Будапештдэ эмхидхэhэн ород хэлэ шудалха курсануудта 4 мянган хүн hуралсана. Тэрэнhээ гадна, мянга гаран хүн түбэй предприятинуудта эмхидхэгдэhэн курсануудта ород хэлэ шудална.

Ород хэлэ шудалха дуратайшуулай тоо Венгриин провинцинуудаар олошорно.

КИНОТЕАТРНУУД ОЛОШОРНО

Орон дотор кинотеатрнууд түргэнөөр олошоржо байна. hүүлшын 12 жэлэй хугасаа соо 230 шэнэ кинотеатр нээгдээ юм. Үнгэрhэн хахад жэлэй туршада 67 миллион хүн кино хараба. Энэнь нёдондо жэлэйхиhээ 2 миллионоор ехэ болоно.

Мүнөө үедэ Венгридэ 4500 кинотеатрнууд хүдэлнэ гэхэ гү, али сүлөөлэлгын урда тээхи үетэй сасуулбал, 8 дахин олон болоо. hуурин 900 газарта стационарна киноустановконууд хүдэлнэ.

Ойрын жэлнүүдтэ түб болон бусад городуудаар үшөө 40 мянган хүнэй орохо кинотеатрнууд нээгдэхэнь.

РАДИО ХҮГЖЭНЭ

1959 оной түрүүшын хахадта радиоточконуудай тоо 80 мянгаар олошоржо, мүнөө бүхыдөө 2 миллион гаран болобо. Энэ үе соо 11500 шэнэ телевизорнүүд тодхогдобо. Үнгэрhэн жэлэй июль hараhаа хойшо телевизорнүүдэй тоо Печ городто 5 дахин, Мишкольцэдэ—4, Дебреценэдэ—3, Шопроне, Сегедэдэ —2 дахин олошороо.

ТАСС.

Венгриин Арадай Республикын ниислэл—Будапештдэ ород болон совет уран зураашадай зурагуудай бүүлгабариин выставкэ нээгдээ. Элдэб үнгын шэрээр бүүлгажа зураhан эдэ картинанууд供 ородой уран зураашадай хүдэлмэри тухай, советскэ зураглан харуулгын искусствын бэлигтэнэй зохёол тухай эли тодоор ойлгуулжа үгэнэ. **Зураг дээрэ:** выставкын зал соо.

ТАСС-эй фотохронико.

...ДУУҺА МАЛАА ШАДАМАРААР ШАХАЖА, ГҮРЭНДӨӨ АТАР ТАРГАНААР ТУШААЯ!

3600 буруу, хашараг шахагдажа эхилбэ

...ктябрь һарын һүүл тээшэ Бар... уулын хормойһоо Баргажан ...нэй эхин — Булан Түмэр хүрэ... нэмжыһэн үргэн тала дайдын ... шарай хубилжа, хаа хаана... намарай шэнжэтэй болобо.

...дэ үдэрнүүдтэ аймагай колхо... малайнгаа үбэлжэлгэдэ һай... бэлэдхэхын тулада бүхы хү... элсүүлжэ байна. Тиигэхэншье ... Эндэхи байгаалиин эрхэ бай... шэрүүн, үдэшэ хагда ногоогоор ...юуран байһан тала дайда үг... ...үүр бодоходо сагаан саһан ...жэлөөр хушагдашоод байха ...ар али олон үзэгдэдэг ха юм. ...эниие һайн мэдэһэн малшад ду... ...нда эгээн түрүүн адууһа ма... ...йнгаа тэжээл бэлэдхэхэ, байра ...далыень заһаха, түхеэрхын ту... ...ехэ оролдолго гаргана гээшэ.

...Мүнөө колхозуудай отара, гүүртэ... ...дээрэ үбэлжэлгэдэ бэлэдхэ... ...хүдэлмэри дүүргэгдэжэ байна. ...ууһа малай нёдондо жэлэйхиһээ ...аргүй олошорһон дээрэһээ шэ... байрануудые олоор бариха, мүн ...шан байрануудые һэльбэн за... ...барилха тушаа ехэ хүдэлмэри ...хулагдана.

— Байгша ондо адууһа малайн... үбэлжэлгые урда урдынхиһаа ...нгаяа һайнаар үнгэргэхэ гэжэ ...һабди. Урдань үбэлжэлгын үедэ малаа гансал «толгой тооложо ондо оруулаа һаа болоо» гэжэ тоолодог байгаа гээшэбди. Харин энэ жэлдэ үбэлжэлгын үедэ малаа имагтал тобир тарганаар, «буруугаа булшантай, даагаяа далантай» ондо оруулжа, мяха, һү ехээр абахамнай,—гэжэ КПСС-эй Курумканай айкомой секретарь В. Б. Базаров хөөрэнэ.

Намар, үбэлэй сагта буруу, хашарагуудые һайнаар түлжүүлхэ, шахан таргалуулха тухай КПСС-эй Бурядай обкомой, Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые эндэхид халуунаар дэмжэжэ, ерэхэ жэлдэ гүрэндэ худалдахаар 3600 буруу, хашарагуудые намартаа, үбэлдөө шахаха гэжэ хараалба. Тиихэдэ аймаг дотор 6900 жэжэ тугал, бурууну удые һайнаар түлжүүлээд, тобир тарганаар ондо оруулха юм.

Мүнөө үедэ аймагай колхоз бүхэн шахан таргалуулагдаха, түлжүүлэгдэхэ буруу, хашарагуудые илгажа, тусхай гүүртэнүүд болгон эмхидхээ. Залуу малые шахаха гүүртэнүүдтэ хүдэлхөөр дүй дүршэлтэй, үнэн сэхээр ажалладаг малшад эльгээгдээ. Тэдэнэй дунда эдэбхитэй колхознигууд, коммунистнууд болон комсомолшууд олон.

Үбэлжэлгын үедэ хашараг, бурунуудые шахан таргалуулха хүдэлмэриие Калининай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Б. Лыгденов, партийна комитедэйнь секретарь Д. Дондупов) һайнаар эмхидхэнхэй. Тус артель 912 толгой залуу мал илгажа, 4 гүүртэ болгоод, Хара Модон гэжэ уһалууряар элбэг, һайн бэлшээритэй газарта түбхинүүлбэ. Эдэ гүүртэнүүдые даагшадаар, ахалагша үхэршэнөөр дүй дүршэл ехэтэй малшад нүхэд Б. Элбенова, М. Гармаев, Р. Даржаев, Д. Цыремпилов гэгшэд томилогдоо. Тус колхоздо тусгаар харууһа, тэжээлдэ байлгагдажа түлжүүлэгдэхэ, шахагдаха 1360 толгой тугал, буруу илгагдаад, үбэлэй байрада оруулагдаба.

Тэрэшэлэн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Г. Дамбаев, партийна комитедэйнь секретарь Б. Дмитриев), Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь О. Шанюшкин, партийна комитедэйнь секретарь Д. Шагдарон) үбэлэй сагта залуу малаа һайнаар түлжүүлхэ, шахан таргалуулха хүдэлмэриие түрүүшын үдэрһөө муу бэшээр эмхидхэжэ байнхай.

Урда жэлнүүдтэ олонхи ажахынууд үбэлжэлгын үедэ буруу, хашарагтаа оройдоол 2—3 центнер үбһэ, һолоомо эдюулээ нэрэтэй болоод, гол түлэб хагданда бэлшээжэ, арай голтой ондо оруулдаг байһан юм. Харин мүнөө жэл аймагайхид шахагдаха залуу малаа дулаан байрада байлгажа, тусхай рационоор үбһэ, силос, ороохо тарянай зүйл горьтойгоор үгөөд, булеэн уһаар уһалжа байха зорилго табина. Иимэ харууһа, тэжээлдэ байлгаад, малайнгаа тус бүриинь шэгнүүр сүүдхэдээ дунда зэргээр 700—800 граммаар нэмээжэ, үбэлжэлгын үе соо тэдэнэй тус бүриин шэгнүүрые 120—150 килограммаар дээшэлүүлхэ юм. Тиигэжэ аймагай колхозууд 2912 хашарагуудаа һайса шахаад, толгой бүриинь шэгнүүрые 1960 оной апрель һара болотор 300—350 килограмм, 688 буруунуудай тус бүриинь шэгнүүр май һарада мүн эды шэнээн болгожо, гүрэндэ худалдаха, тушааха аргатай.

Энээнһээ урда туража, муудажа ондо орохон буруу, хашараг хүхэ ногоондошье хүсэд өөдэлжэ, таргалжа үгэнгүй ниитын ажахыда ехэ хохидол ушаруулдаг байгаа бшуу.

Харин саашадаа колхозууд залуу малаа шэнэ аргаар түлжүүлжэ, шахажа, үбэлэй сагта мяха ехээр абадаг болохонь. Аймагай колхозууд ганса ерэхэ үбэлжэлгын үедэ буруу, хашараг шахалгаһаа 2 миллион 200 мянган түхэригэй сэбэр олзо доход абахаар хараална. Энэ һайшаалтай хүдэлмэри аймагайхидай хүсэндэнь хүргэхэ байһаниинь лабтай.

О. Раднаев, манай корр.

Гахайнуудаа һайнаар таргалуулна

...ахайшан Ефросинья Федотова ...ынгөө оролдосото ажалаар ган... ...ые Круминай нэрэмжэтэ колхоз... бэшэ, мүн аймаг соогоо бэрхэ, ...гахайшадай нэгэн гэлсүүлдэг ...онхой.

Мүнөө нүхэр Федотова колхоздоо ...ынья Ефимоватай хамта гүрэн... худалдагдаха шахамал гахай... ...дые хаража байна. Бүхы шаха... ...уудаа ехэ багаарнь илгаад, ...баад-арбаадаар тусхай таһал... ...уд соо байлгана. Тэдэ гахай... ...дынь харахада бултадаа тар... ...томо гээшэнь!

— Эдэшни тус бүридөө сүүдхэ... шэгнүүрээ 600—700 граммаар ...ээнэ. Мүнөө шахамалнууднай дунда зэргээр 95—100 килограмм татана. Бүхыдөө 200 гаран гахай шахагдажа байна. Тэдэнээ һаяар тушаажа захалхамнай. Энэ жэлдэ гүрэндөө 300 центнер гахайн мяха худалдаха түсэб, уялгаяа манай фермынхид эрхимээр дүүргэхэ,—гэжэ Ефросинья Федотова хөөрэнэ.

Фермынхид гахайнуудтаа тарян талханай зүйл, хартаабха ехээр эдюулхэһээ гадна, тэдэндээ свёклын ногоон эшэ набша, капустын хальһа дуран соонь үгэлсэнэ. Илангаяа гахайнуудайнгаа тэжээлэй рацион, эдеэлхэ хаһа сагыень алдахагүйн түлөө оролдоно.

А. Афанасьев.

Бичура.

...эграйн аймагай «Улаан Эрхирэг» колхоз 500 буруу таргалуулхаяа шахажа ...илбэ. Зураг дээрэ: нүхэр Гомбоева буруунуудта үбһэ үгэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Халуунаар һайшаагдана

...элгёэ Ноёхоной үргэн талаар ...ктор, машинын хүнхинөөн зам... ...агүй, атар тарган адууһа ма... бэлшэжэ ябахань харагдана. ...һан лэ газарташ зулгы һайхан ...й сагайхидал адли ирагуу хүг... дуунай аялганууд зэдэлһээр. ...эхи зоной ажалай болон поли... ...ескэ угаа ехэ дэбжэлтын оршон ...алда ажаллажа байһыень таа... ...лан ойлгомоор.

— Уласхоорондын шахардуу ...ал һуларжа байна ха юм. Ни... Сергеевич Хрущевнай Амери... аяншалан, ехэ хэрэг бүтээжэ... Тиигэһэндэнь бидэ урмаша... ...ди,—гэжэ правлениин түрүүлэг... орлогшо нүхэр Аверин уул... ...аар лэ мэдүүлбэ. — Ажахыгаа ...и түргэнөөр хүгжөөхын тула ... шангаар оролдохо, түбхын ...үүн малайнгаа үбэлжэлгэ һай... үнгэргэхэ, ажахын бусад шу... асуудалнуудые амжалтатай... шиидхэхын түлөө тэмсэхэ ...атайбди. Хэхэ бүтээхэ юумэн ...ээл ехэ...

...эхээрөөшье Ноёхоной XX ...съездын нэрэмжэтэ колхозой... байгша ондо баян ургаса ...абди гээд, һанаагаа амарнагүй. ...ээр хуряаһан ургасаяа үрилтэ ...олтодо оруулангүй абахын, бу... арга боломжоёо бүри үргэнөөр ...глэхын түлөө тэмсэл дэлгэрүүл... эхилээ.

...амар, үбэлдөө буруу, хашара...дые олоор таргалуулха гэһэн ...СС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые колхозой хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, малшад ехээр һайшаагаа. Тиимэл хадань, тэдэнэр энэ хүндэтэй ажалдаа эрхим, түрүү хүнүүдээ томилбо. Тэдэнэй тоодо артелиин дүршэлтэй малшадай нэгэн Дугар Бадмацыренов оролсоно. Хөөрэхэдөө даруушье бол, энэ нүхэрнай ажал хүдэлмэридэ бэрхэ, дааһан хэрэгтээ үнэн зүрхэнһөө оролдодог юм. Тиимын тула олоной найдабарида хүртэжэ, эршэтэ ажалаараа сууда гаранхай.

...Огсом шанга һалхитай оройн хабарай нэгэ үдэр бэлэй. Эгээл тэрэ үеэр Дугар Бадмацыреновые колхозой түрүүлэгшэ дуудаад: «Шамһаа ондоо хүниие олоогүйбди. Мүнөө намар гүрэндэ тушаагдаха хашарагуудые даажа аба»—гэһэн юм.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо унтаха, амарха сүлөөгүй хүдэлжэ эхилээ һэн. Дугар Бадмацыренов үдэрые үдэр, һүниие һүни гэнгүй, хашарагуудаа бэлшээн таргалуулжа захалба. Тэдэнэй даажа байһан малнуудынь хараа байса һайжаржа эхилээ һэн. Тиигэжэ үдэр бүри толгой бүриинь шэгнүүрые дунда зэргээр 720—750 граммаар нэмээһэн байна. Намартаа, сентябриин һүүлээр тушаагдаһан 111 толгой хашарагууд дунда зэргээр тус бүридөө 310-аад килограмм татаа. Энэнь нютагтаа эгээл эрхим дүн болоно. Дугар Бадмацыренов энээгээр һанаагаа амарбагүй. Мүнөө 5—6 һаратай болоһон 80 тугал даажа абаад, партиин обкомой, Министрнүүдэй Соведэй зааһанай ёһоор, шахан таргалуулжа эхилээ.

— Жэл хахад, хоёр жэлтэй болоторнь түлжүүлхэдээ 300—400 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэй болгохоб. Энээниие хүсэлдүүлхэ дүүрэн арга бии,—гэжэ малшан Дугар омогтойгоор мэдүүлбэ.

Энэ зорилгоёо эрхим түрүү малшанай бэелүүлхэ байһандань ямаршье һэжэг түрэнэгүй. Дугар Бадмацыренов малаа рационой ёһоор эдеэлүүлжэ захалаа. Сүүдхэдээ толгой бүридэнь 2,5 килограмм үбһэ, 2 килограмм зелёнко, 10 килограмм силос, 1,5 килограмм концентрат үгэдэг юм.

Иигэжэ артелиингээ ажахые саашадань хүгжөөхын тула эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллажа байгшад энэ колхоздо олон. Абаад, хараад үзыт. Аймагтаа алдартай, артельдээ хүндэтэй хонишод Даши Гармаев, Пурбо Биликтуев, Цыренцоу Эрдынеева, һаалишад Янжима Лумбунова, Цырма Цоктоева гэгшэд эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа байнхай. Долоон жэлээ амжалтатайгаар дүүргэхэбди гэжэ эдэнэр бултадаа мэдүүлнэ.

Энэншье ойлгосотой. Эдэмнай амгалан тайбан ажаһуухые хүсэдэг, урагшаал эрмэлзэдэг жинрэй совет хүнүүд ха юм даа.

И. Очорон.

Искусствын, уран зохёолой ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

Номой шэнжэлэл

„БАЙГАЛАЙ ҺЭБШЭЭН“

Иимэ нэрэтэй ном һаяшаг наймаанда гараба. Байгалай һэбшээн! «Арюухан далайнгаа» һэбшээндэ хэн зогсохо, сэнгэхэ дурагүй байхаб! Тээдшье мүнөө «Байгалай һэбшээн» гэһэн ном тухай ярилдаха байнабди. Нэрэдээ хэр хүрэжэ шадаа гээшэб? гэһэн асуудалда харюусаад үзэе.

Һанаһанаа хэлэхэеэ оролдоном,
Хараһанаа бэшэхэеэ зоболдоном.
Өйлгоһоноо хүндэ зугаалнам,
Олоһоноо барантай хубаалданам,

гээд нэгэ шүлэг соогоо залуу поэт Владимир Нетонов хэлэнэ. Үгэдөө хүрэһэн иимэ мүрнүүдые поэт яһала олоор бэшээ.

Нүхэр Петонов ехэнхидээ лирикэ бэшэдэг. Манай һанахада, лирическэ һанал бодолнуудаа харуулха гэхэдээ олон табан үгэ шашангүй, далан долоон юумэ эрьюулэнгүй, барижа абаһанаа табингүй бэшэхэдээ, авторай илалта туйладагынь элеэр харагдана. Зүгөөр энэ маягһаа хадуурхадаал,

Шэхэндэ хажар шашаанда,
Сэхыень хэлэхэдэ, дурагүйб

гэжэ өөрөө хэлэһэншье һаа, хаа-яа шашахаяа һанаһан байдаг. Зохидхоноор хөөрэжэ һуухын орондо, зарим поэдүүдые һажаалдаад, «философи» гаргахаяа һанан гэхэдээ, торохо бүдэрхэеэ һанана. Тиигэжэ ябатараа өөрын харгыда ороходоо, залуу автор урдалшана. Жэшээлхэдэ:

Танда, минии дүүнэр,
Танда, түмэн пионернүүд,
Энэдхэгэй халуун оронһоо
Эльгээгээ бэлэг Неру.
Үнэн зүрхэнһөө үхибүүд
Үнэтэ бэлэгынь һайшаанад.
Нэрлэжэ тэрэниие хэлээ һаа:
Рави, Шаша*—заанууд.
Агуу нүхэсэлэй бэлэтые
Асари заанууд түлөөлөө.
Намжаа сарюун орондомнай
Нара, һара түүлээ.

Эндэнь тиимэшье ехэ «философи» үгы, харин юрэл хэлэһэн үгэнүүд шэхэндэ урин. Юундэб гэхэдэ, хүнэй мэдэжэл байһан юумые өөрынхеэрээ хэлэнэ. Тиигэбэ ябашье, энэмнай ушаргүй ехэ удхатай шүлэг бэшэ аабдаа. Поэдүүд элдэбын байдаг, зариман 'шэбэнэһэн, һөөлдэнги хоолойтой, зариманиинь хашхарха гэхэ гү, лажаганаһан хоолойтой байдаг. Шанга хоолойтой поэт байхань бэрхэ. Заримашуул шүлэг бүхэнэйнгөө һүүлдэ шангадхаһан тэмдэг табидаг, зүгөөр тэрээнһээ шүлэгынь шанга боложо үгэдэггүй. Нүхэр Петонов—ургажа ябаһан шүлэгшэн, тиимэһээ үшөө холохонуур дуулдахаар бэшэхэ байһандань маргашагүй. «Байгалай һэбшээн» гэһэн согсолол соонь үглөөдэрэй Петоновые харуулһан мүрнүүд яһала бии.

Мянган, мянган жэлдэ түргэн
Мухарюулжа байһан долгиёо, Ангара,
Мүнөө—арадтаа туһа хүргэн,
Мүнхэ нарандал гэрэлээ сасаргаа

гэжэ Ангар тухай автор хэлэнэ. Эндэ автор юумые минил нэрлээд орхингүй, лосоохи удхыень харуулжа шадана бшуу. Юрэ бэшэгһээ зохёолой илгардаг юумэн энэл ха юм.

— Советскэ поэдэй гол зорилго юуб? —гэжэ элитэ поэт Михаил Светлов бэшэнэ.—Юуб гэхэдэ, ши уншагшада тон хэрэгтэй юумыень хэлэжэ үгэхэ ёһотойш. Энээнгүйгөөр ши поэт бэшэ, юрын лэ культурник гээшэш.

Зүб лэ хэлэгдэнэ: «...тон хэрэгтэй юумыень хэлэжэ үгэхэ!» ёһотой ха юм бибди. Иимэ зорилгоёо бэшээшэд элдэб аргаар бэелүүлдэг. Сюжетнэ шүлэг, юрэнхы удхатай шүлэг гээд байдагынь эли. Нүхэр Петонов сюжетнэ шүлэг хаа яа бэшэнэ. Тэрэнэй шүлэгүүд ехэнхидээ юрэнхы удхатай байдаг. Нүхэр Петонов литературна эрдэмтэй хүн, уран мэргэжэлэй хүбшэ соо ороод ябахадаа, орохо гараха нүхэеэ мэдэхэнь элитэ. Тиигэбэшье нэгэ шүлэг соогоо дуун тухай иигэжэ бэшэнэ:

Номин Байгалай долгидоор
Нэгэдэн, салгидан зэдэлдэг.
Баяр, уйдхартал—хододоо
Бурядууд дуугаа эхилдэг.
Хүйтэндэ дууһаа дулаан,
Халуунда—булаг мэтэ.
Зүрхэндэ хүнгэн угаа—
Зугааһаа гэжэ мэдэ.

Автор эндэ нэгэ зохид һанаанай гарта ороод, тэрэ һанаһанаа ойлгосотойгоор хэлэһэн, үгээ бодожо үзөөгүй. Жэшээнь, һайн байжа байтараа юундэ гэнтэ «хүйтэндэ дууһаа дулаан» гэнэ гээшэб? Юун «дулаан» юм гээшые автор редактор хоёр лэ мэдэхэ байна.

Нүхэр Петонов үсөөхэн үгэтэй аад, удха ехэтэй, богонихоншье шүлэгүүдые бэшэдэг, тиихэдээл дэмы хооһон юумэ хэлээд болишонгүй, түргэн горхон адагтаа хүрэхэгүй гэдэгтэл ахаһаа яараад лэ тогтошонгүй, хэлэһэн юумэн тухайгаа бодол түрүүлхэһээ гадна, үшөө ондоо, һайн һайхан һаналнуудые оруулхаар зохёолнуудые бэшэхэл хүн байна.

Газарай гэдээд байхада,
Гараа түрөө һэм ажыһээн:
Гүлгэтэн үшөөһэнэй найгахада,
Гургалдай шубуунай найрлахада,
Хүхын дуунай хүгжэхэдэ,
Хуурша булжамуурай хүгжэмдэхэдэ,
Хабарай уларилаар түрөө һэм,
Хабарые магтадаг болоо һэм.

Энээниие уншахадаа, гансал хабар тухай бэшэ, харин хүнэй хуби заяан тухай бодолдо ээлэгдэнэбди. Зүгөөр поэт гэнтэ зангаа хубилжа:

Сэнхир огторгойн майхан—
Саржа торгондол һайхан,
Сэхэхэн орой дээрэһээм
Шэлдэл толорон гэгээрээ

гэжэ ерэхэдэнь, ойлгохын аргагүй.

Хубсаһанай дотор болодог саржа бүд дэмы энээ руу хабшуулдаа: тэнгэри саржа хоёрой илгаа дэншье һаа ехэ.

Үсөөхэн үгэтэй (нэгэ-хоёр бадаг) аад, удхаар ехэ шүлэг бэшэдэг зан манай поэзидэ дэлгэрэнги.

Гэхын дашарамда Владимир Петоновой «Боро хараан» гэһэн бадаг шүлэг хараад үзэе:

Үнгын алтан хашарһан сасарһаар,
Үдэшын арюунда наран ойртобо.
Үүлэдэй хубсар матара матарһаар,
Унтаха олбогынь боложо тодорбо.

Эндэ хуу худхалдашоо. Образ гаргахаяа һанаһан һэдэлгэ бии аад, тэрэнь авторай толгойһоо хүнэй зүрхэндэ хүрэхэ харгыгаа олонгүй, «матара матарһаар» төөришоо.

Мүн иимэшье найруулганууд дайралдана:

Уралаа зууһаар бодожо хэлээш:
—Барлагшье болго, түрмэдэншье хаа,
Байхагүйб шамда һүгэдэн унахаа...
(«Муса Джалиль»).

Һүүлшынь мүр бурят үгөөр хэлэгдэһэн ород мэдүүлэл болошоо. «Хаа» гэжэ үгэтэй тааруулхын тула «унахаа» гээшые шэхэнһээнь шэрэжэ асарһаниинь эли.

...Илалтын баяр, амгалан һаруул байдал,
Энхэрэл, нүхэсэл Москвагай Бээжэнтэй.

Энээнэй бурят хэлэнэй нугалбарида харшаар хэлэгдэһэниинь эли. «Москва Бээжэнэй нүхэсэл» гү, үгышье һаа, «Москвагай Бээжэнтэй нүхэсэл» гэхэдэ бурядаар ха юм. Иимэнүүд юумэ түүхэ болоо һаа олон. Залуу автор хүсэд литературна хэлэндэ орожо ядажа ябана. Диалектнэ илгаа хэлэнэ бэшэб, һанаһанаа ойлгосотойгоор, бурядаар хэлэхэ тухай хэлэнэб. Тиигэбэ ябабашье баһа литературна хэлэнэйнгээ хүгжэлтэ тухай бодохоор. Жэшээнь, нюдэн дээрээ малайгшаяа би сохо гэхэб, ши духа гэхэш—иигээд бэшэжэ ябаха болоо һаа, Крыловой басниин мэдээжэ амитадтал адли болохобди.

«Байгалай һэбшээн»—нүхэр Петоновой түрүүшын ном. Тиимэһээ яһала һайн шүлэгүүдэй забһараар түүхэйшье юумэнүүд хабшуулдаа. Редактор А. Жамбалдоржиев нэгэ бага халиргайдаа ха гэжэ хэлэхээр.

Владимир Петоновой шүлэгүүдые уншагшад яһала һайнаар угтажа абаһан байна. Зүгөөр энээндэм аванс оролсоо гэжэ залуу автор мэдэхэ ёһотой.

«Халуун орондохи нүхэдөөрөө» хамта ябахаяа харанхы һүни һанаһан тухайгаа бэшэжэ һуунхаар, тойрон байгаа байдалдаа хамсыгаа шаман оролсон, хүдэлхэ хэрэгтэй. Арадтаяал суг ябабал, таараха үгэшье олдожо, дуулаха дууншье түрэхэ бшуу.

«Байгалай һэбшээн» гэһэн номые уншагшадай һонирхохонь дамжаггүй.

Цырен-Базар Бадмаев.

Энээниие гуримшуулхада яанаб?

Ямар нэгэн хэрэгээр ондоо тээшээ ошоод бусаһан Ториин, Закаменай, Зэдын аймагуудай, Закаменск городой ажалшад Зэдэ станци хүрэтэр поездоор, саашаа автобусоор ябадаг. Тэдэнэр автобусто билет абахын түла удаан саг соо ээлжээндэ зогсохо баатай болоно. Харин холо ошохо байгаа һаа, автобусой билет абадаг юм. Хэрбээ Петропавловка тосхон, Борьёогой совхоз ошохо гээ һаа, билет үгтэхэгүй, харин Закамен, Тори ошохо хүнүүдэй бултадаа автобусто һуухыень хүлеэхэ хэрэгтэй болодог. Иигэжэ автобусһоо гээгдэхэ, тэрэ үдэртөө автобусто һуужа шадангүй үлэхэ ушар али олон үзэгдэнэ. Билет абажа шадангүй үлэһэн хүнүүд тус станцида хоножо, үглөөдэрэй машина хүлеэдэг.

Иимэ ушарай тохёолдоходо, дүтын харгыда ябаха бага үхибүүтэй эхэнэрнүүдшье билетгүй үлэшэдэг байна.

Холо ошохо һаа—билет абаха, үгы һаа—хонохо, үнжэхэ гэдэг гурим болюулагдаха, автобусой ябаса гуримшуулагдаха ёһотой.

Ж. Цыбиков.

„Бурят ном“ гэһэн выставкэһээ

Москвада болохоёо байгаа искусство, литературын декадые угтуулан, А. М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэ «Бурят ном» гэһэн һонирхолтой выставкэ эмхидхээ. Эндэнь 1923 онһоо хойшо манай Бурят орондо, мүн бэшэ городуудта, арадай демократиин оронуудта хэблэгдэн гаргаһан олохон номууд табигданхай.

Ямар нэгэн шалтагаанаар үгы болоһон номууд Казань, Алма-Ата болон бусад городуудай номой һанһаа асарагдаа. Хуушан монгол үзэгөөр, латын алфавидаар хэблэгдэн гараһан номуудые оложо табихань бэрхэтэйшэг байгаа. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэл, оролдолго гаргаһанай ашаар эдэ номууд олдожо. выставкэдэ табигдаһаниинь тон һайшаалтай.

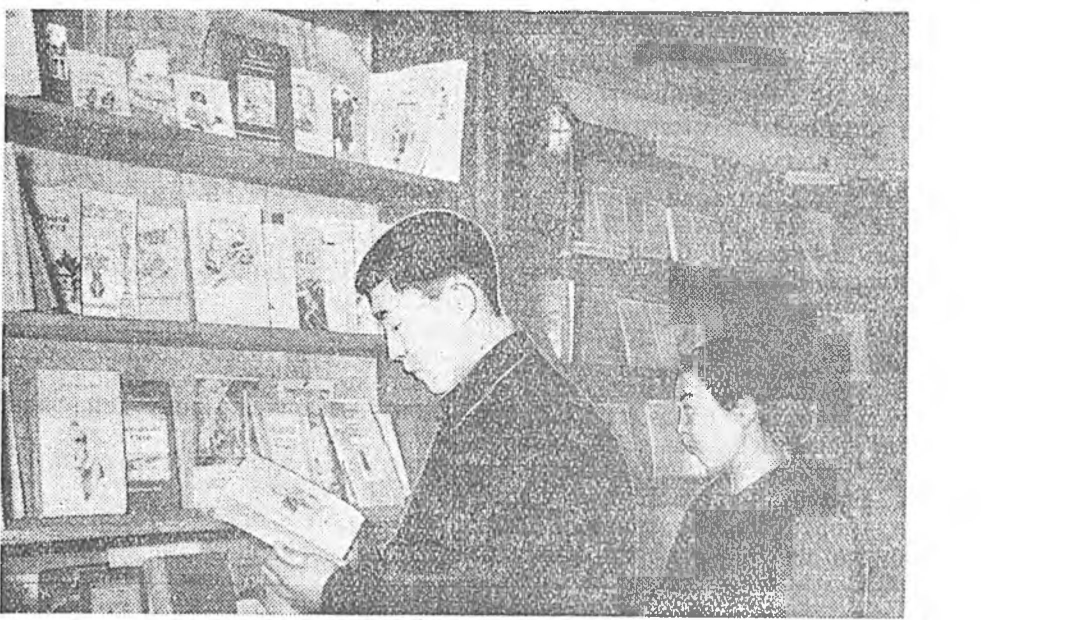
— Манай эмхидхэһэн выставкэдэ хамтадаа 1119 ном табигдаа. Уран зохёолшодойнгоо 1923 онһоо хойшо хэблүүлэн гаргаһан номуудые бултыень олохын тула ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Москвагай, Кяхтын, Эрхүүгэй, союзна республикануудай, мүн уран зохёолшодой өөһэдынь библиотекэнүүдһээ олон ном олдоһон байха юм. Венгриин Арадай Республикада, Чехословакида, Германиин Демократическа Республикада хэблэгдэһэн уран зохёолшо Жамсо Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала» гэжэ роман тэндэхи библиотекэнүүдһээ, уран зохёолшын өөрынь библиотекэһээ асаруулжа табяабди. Мүн Монголой Арадай Республикада, Хитадай Арадай Республикын үбэр Монголдо хэблэгдэһэн Хоца Намсараевай, Аполлон Шадаевай болон бусад уран зохёолшодой номууд эндэ харуулагдана. Энэ выставкымнай номууд ноябрь һарын эхеэр Москва эльгээгдэхэ юм. Ниислэлэй уншагшадые республикынгаа номой выставкэтэй танилсуулха зорилгоор библиотекын хүдэлмэрилэгшэд, номой хэблэлэй түлөөлэгшэд, литература шэнжэлэгшэд Москва мордохонь гэжэ Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын директор нүхэр Д. С. Жарков хөөрэнэ.

Манай республикада ном хэблэлгын хэды шэнээн ургаһые выставкэдэ табигдаһан стенднүүд эли тодоор гэршэлнэ. Жэшээнь, 1923 ондо республика дотор хэблэлэй 10 хуудаһан гэхэ гү, али 11,5 мянган хэһэг ном хэблэгдэһэн аад, 1959 ондо хэблэлэй 1084 хуудаһан гэхэ гү, али 629 мянган хэһэг ном хэблэгдэхэ байна. Уран зохёолой литератураһаа гадна, мүн ниитэ-политическэ, хизаар ороноо шэнжэлэлгын, һуралсалай, түүхын, эрдэм ухаанай, хүдөө ажахын номууд олоор хэблэгдэдэг болоһониинь элирнэ.

Хэблэгдэһэн номуудые зураглан шэмэглэхэ хэрэгтэ республикымнай уран зураашад нүхэд Ф. Балдаев, Г. Павлов, Н. Неволина, Т. Рудь, Москалев, Гончар гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Удхаараа социалистическэ, түхэл маягаараа национальна культурын үргэн далайсатайгаар хүгжэн һалбарһые энэ выставкэ эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Ч. Дарибазарон.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бурят номой выставкэ хүнүүд хаража байна.

А. Бадаевай фото.

Элдэб һонин

Гүйлтань һайшаагдаба

1958 ондо Полина Пыкина кооперативна техникум эрхим һайнаар дүүргэжэ, товароведэй мэргэжэл олоһон юм. Тэрэ гэһээр Иволгын аймпотребсоюзда хүдэлжэ эхилһэн байна. Тэрэ тушаалдаа түргөөр дадаад, зоной эрилтые гүйсэд хараадаа абаха, үргэн хэрэглэлэй эд бараа зүбөөр хубаахын тула оролдолго гаргажа эхилээ. Магазинуудые даагшанарай, наймаалагшадай ажалайнь мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нилээд анхарал табяа. Тэдэнэрэй тусхай семинар, һуралсал үнгэргэгдэдэг болонхой. Витринэ, выставкэдэ эд бараа хайшан гээд зүбөөр, гоёор, хүнэй һонирхохоор табихые Полина Пыкина семинар дээрэ өөрөө харуулжа, заажа үгэдэг. Һүүлээрнь наймаалагщадай хүдэлмэридэ туһалдаг юм. Мүн комсомолой, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Орон доторoo суурхаһан Валентина Гагановагай гайхамшаг үүсхэлые һайшаажа, тэрэнэй жэшээгээр гээгдэнги сельпонуудай нэгэндэ эльгээхыень аймпотребсоюзай правлениие һаяхан гуйһан байна. Аймпотребсоюзай правлени тэрэ гуйлтыень һайшаажа, нүхэр Пыкинае Иволгын сельпогой худалдаа наймаанай таһагые даагшаар томилоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ сельпо эд бараанай эрьесын талаар гээгдэлдэ ороһон, эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд тохёолдоһон байгаа.

Залуу хүн зоригтой гэжэ нүхэр Пыкина бага салинтай шэнэ тушаал даажа абаад, бүхы коллективтээ хамта сельпогой хүдэлмэри түрүү зэргэдэ гаргахаар оролдоно. Аймпотребсоюзай худалдаа наймаанай таһагта хүдэлжэ байхадаа ажалай эрхим жэшээ харуулхадань, энэмнай эрхим эмхидхэлшэ, шадабаритай басаган гэжэ сельпогой хүдэлмэрилэгшэд хүндэлдэг болоһон юм.

Иигэжэ худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда Валентина Гагановагай үүсхэлые һайшаан дэмжэгшэд олошорхонь дамжаггүй.

Д. Колмаков.

500 миллион түрьһэн табигдаба

1933 ондо Байгал далайн эрьедэ эмхидхэгдэһэн Большереченскэ загаһанай заводой хүдэлмэрилэгшэд загаһа үсхэбэрилжэ, нуур, далайнуудта табиха тушаа ехэ ажал хэһэн байна. Тус заводойхид 26 жэлэй туршада Байгал далайда, мүн бусадшье далай, нуурнуудта олон миллион загаһа табяа. Жэшээнь, Прибайкалиин аймагай Кика голдо энэ жэлдэ 15 миллионһоо дээшэ, Эрхүүгэй ГЭС-эй ехэ нуурта табан миллион жэжэ омоли табигдаа.

Түүхэтэ долоон жэлэй түсэбые хэрэг дээрэнь бэелүүлэлсэхын зорилгоор тус заводой хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ улам һайнаар, үүсхэл оролдосотойгоор ажаллана. Эдэнэр октябрь һарын хорин хоногой туршада 500 миллион түрьһэ омолиһоо шахан гаргажа, түрьһэ үдхэдэг «Вейс» гэжэ аппарадтаа хэбэ. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулжа үзэхэдэ, 125 миллион түрьһөөр үлүү болоно. Иигэжэ эдэнэр 1959 онойнгоо даалгабарита түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Заводой хүдэлмэрилэгшэд А. И. Бананина, П. С. Стариков, заводой үнинэй хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн — Владимир Анатольевич Ключников гэгшэд оролдосотой һайнаар ажаллаһан байна.

Тус заводойхид байгша ондо загаһа үсхэбэрилдэг цехээ шэнэлэн заһажа, үргэдхэһэнэй ашаар, нуур, далайнуудта олон миллион омоли табиха аргатай болобо.

Т. Сафонов.

Энээниие мэдэхэ гүт?

Хүн түрэлтэн эртэ урда сагта агнуури хэжэ, хоолойгоо тэжээдэг байһан юм. Тэдэнэр түрүүшээр тон хэрэгтэй ангуудые баридаг байба. Яахадааб гэхэдэ, бариһан ангуудайнгаа мяхаар хооллохо, арһаарнь хубсаһа оёхо, байра бариха хэрэгтэй байгаа.

Хүнүүд ангуудай зан абариие һайса шэнжэлхэ зуураа, тэдээниие газаагаа барижа, гараар тэжээдэг болоо һэн. Зэрлиг ангуудай дундаһаа эгээн түрүүн нохойнууд һургагдажа эхилһэн юм. Эртэ урда сагһаа хойшо хүнэй нүхэр болоһон нохойнууд агнуурида гаралсажа, ангуудые бэдэрхэдэнь эзэдтээ сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэдэг байба.

Олон зуун жэлэй үнгэрһэн хойно хүнүүд ан амитадые бариха, һургахаһаа гадна, шэнжэлхэ зорилго урдаа табиһан юм. Тэдэнэр бүхы дэлхэй дээрэхи ан амитадые шэнжэлхын зорилгоор эрдэмтэдые аяншалгада гаргадаг болоһон байна. Эрдэмтэд, ангуушад хоридохи зуун жэлэй эхеэр бүхы дэлхэйгээр ябажа, элдэб ан амитадай дүрсэ суглуулһан юм. Дэлхэй дээрэхи бүхы томо ан амитад булта шахуу шэнжэлэгдээ. Гансал «саһанай хүн» тухай мэдээнүүд эрдэм наукада үшөө хүсэд элиһэ бэшэ байна.

Томо томо ан амитад cooһoo далайн оёорто байһан загаһанууд үшөө хүсэд элирүүлэгдээгүй байһаар. Мүнөө үедэ дэлхэй дээрэ нэгэ миллионһоо дээшэ зүйлэй ан амитад бии гэжэ эрдэмтэд тодорхойлоо. Элдэб шумуулнууд cooһoo гансахан сохо хорхойнууд дэлхэй дээрэ миллион шахуу тоологдоно гэжэ эрдэмтэд багсааһан байна.

М. Бакутин,
биологиин эрдэмэй кандидат.

СЭЛЭНГЭ МҮРЭН ДЭЭРЭ. Л. Хайдуровай фотоэтюд.

Гэрэй эзэн эхэнэртэ зүбшэл

☆ **Үхэрэй, хонинoй гү, али гахайн өөхэндэ тоһоной амта оруулха гээ һаа, өөхэеэ хэршээд, кастрюль соо хэгты. Дээрэһээнь өөхэнэй хушагдахаар һү хэжэ, һайса бусалгагты. Тиигэһэнэйнгээ һүүлээр өөхэеэ шүүжэ абаад, һэрюун газарта хададагалагты.**

☆ **Мяха шанахынгаа урда тээ тэрээнээ бү дабһалагты. Хэрбээ дабһалаа һаатнай, мяханайтнай шүүһэн сагһаа урда гаража, амта шэмэгүй болошохо байна.**

☆ **Жэжээр хэршэгдэһэн һонгиные галдангүй, хангалтама үнэртэй байхаар шарахын тула тэрээнээ гурил соо худхаад, сковорода соо хэхэ шухала.**

(Календарьһаа абтаба).

Хилын саанаһаа

Н. С. Хрущевой Франци ошохо болоһон тухай тус ороной хэблэл иигэжэ бэшэнэ

ПАРИЖ, октябриин 24. (ТАСС). Францида аяншалхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевые президент де Голлиин уриһан тушаа тусхай мэдээсэлые Парижай газетэнүүд ехээр тайлбарилна.

Этьен Фажоной түрүү бэшэгые «Юманите» газетэ толилоо. Тэрээнь соо иигэжэ бэшэгдэнэ: «энэ һайн һайхан, элитэ ехэ мэдээсэлые үнэн зүрхэнһөө һайшаанабди. Бүхы ажалшад, тэдэнтэй хамта эб найрамдалай тала баригшад булта даа, тайлбарилан хэлэбэл, Франциин хүн зоной диилэнхи олонхинь, хизаарлашагүй ехээр баясажа байнхай. Юуб гэхэдэ, эб найрамдал хүн түрэлтэнэй эгээн үнэтэ хэрэг, хамтынь хүсэл эрмэлзэлгэ болоно бшуу.

Энэ ушар эб найрамдалай шэнэ амжалта, хүйтэн дайнай политикын улам хойшоо гаража байһан ябадал болоно».

Эб найрамдалай түлөө тэмсэл бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхыень Франциин олониитые Этьен Фажон статьягайнгаа түгэсхэлдэ уряална. Юуб гэхэдэ, энэ тэмсэл Парижда болохо уулзалгануудай урагшатайгаар дүүрэхэ эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн байхаһаа гадна, бүхы арадай хүсэл эрмэлзэлгэдэ тааралдаха байна бшуу.

Франциин болон СССР-эй гүрэнэй ажал-ябуулагшадай уулзахаяа байһан тухай мэдээсэлые бусад бүхы газетэнүүд мүн лэ ехээр һайшаана.

Германо-советскэ хани барисаанай бүлгэмэй правлениин заседани

БЕРЛИН, октябриин 24. (ТАСС). Германо-советскэ хани барисаанай бүлгэмэй түбэй правлениин заседани Берлиндэ болоо. Агуу ехэ Октябриин социалистическэ республикын 42 жэлэй ойе германо-советскэ хани барисаанай манифестаци болгохо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр туһалхыень уряалан, бүлгэмэй бүхы гэшүүдтэ түбэй правлени тус һайндэрэй ойртожо байһантай дашарамдуулан хандаһан байна.

«Нацизмын үедэ хашалта хэһээлтэдэ ороһон хүнүүдэй нэгэдэл» гэжэ Баруун Германиин демократическа организациие хорихо гэһэн түсэбүүдые эрид шууд буруушаажа байһанаа түбэй правлени элирхэйлэн мэдүүлээ. Советскэ Львов городой энгэй хүн зониие олоор алаһанай түлөө харюусалгатай байһан, Баруун Германиин министр Оберлендерые дары сүүдтэ үгэхэ эрилтэ түбэй правлени хээ.

Агуу ехэ Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ

ПХЕНЬЯН, октябриин 24. (ТАСС). Агуу ехэ Октябриин социалистическэ революциин 42 жэлэй ойе эрхимээр угтахын тулада Корейн Арадай-Демократическа Республикын ажалшад бэлэдхэжэ байна. Бүхы дэлхэйн ажалшадай һайндэрэй хүндэлэлдэ зорюулан, промышленна предприятиинхид ажалай дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абана.

КПСС-эй хүтэлбэреэр совет арадай туйлаһан амжалтанууд, замбуулин юртэмсые шэнжэлэн мэдэхэ талаар советскэ наукын түүхэтэ илалтанууд тухай лекци, хөөрэлдөөнүүд хаа хаанагүй—республикын заводуудта, фабрикануудта, хүдөө ажахын кооперативуудта, эмхи зургаанууд болон һуралсалай газарнуудта һайндэрэй урда тээхи үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэхэ байна.

Һайндэрэй болохоёо байһантай дашарамдуулагдан, ородой болон совет литературын үдэшэнүүд үнгэргэгдэхэ, КНДР-тэ хүдэлжэ байһан совет мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар хани барисаанай уулзалганууд болохо, олон фотовыставканууд нээгдэхэ байна.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XIV сесси

Политическэ комитедтэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 23. (ТАСС). Буу зэбсэг ниитэ дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха тухай Советскэ правительствын дурадхалые политическэ комитет саашадань зүбшэн хэлсэбэ. Иранай, Гвинейн, Югославиин, Италиин болон Голландиин делегадууд үглөөнэй заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Буу зэбсэг хуряаха тухай дурадхалнууд хамагай түрүүндэ 10 ороной комитедтэ хаража үзэгдэхэ ёһотой гэжэ һанамжалнаб гээд Иранай делегат хэлээ. Зүгөөр, буу зэбсэг бүхы дээрэнь хуряахын түлөө харюусалгаһаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци сүлөөлэгдэхэ ёһогүй гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ угаа ехэ аюултай гэжэ хүн түрэлтэнэй мэдэржэ эхилһые Гвинейн делегат Диалло Альфа үнэн зүрхэнһөө һайшаагаад, буу зэбсэг бүхы дээрэнь хуряаха тухай хэлсээ туйлаха зорилготой ямаршье хэмжээ-ябуулгые манай орон дэмжэхэ гэжэ мэдүүлээ. Экономическа талаараа хүгжэлтэ багатай оронуудта буу зэбсэг хуряалгаһаа уламжалуулан бүри ехэ туһаламжа үзүүлэгдэдэг болохые залуухан гүрэн бологшо Гвиней илангаяа ехээр хүсэнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха дурадхалнуудые һайшаагаад, энээниие бодотоор бэелүүлхэдэ туһалха зорилгоор; гүрэнүүдэй сэрэгэй бюджедүүдые хорооохо, амгалан ажалда хэрэглэхын тулада зүбшэжэ тогтоогдоһон хэмжээтэй задаран тэһэрдэг материалнуудые таһалжа үгэхэ, Европын түб болон дэлхэйн бусад районуудай атомна зэбсэггүй орон нютагууд байхын тулада хэмжээнүүдые абахада таарамжатайда тоолоноб гээд Югославиин түлөөлэгшэ Срджа Прица хэлэһэн байна.

Буу зэбсэг хуряаха талаар тон богонихон болзор соо бэелүүлэгдэжэ шадахаар үргэн ехэ хэмжээнүүдые хараалһан дурадхалнуудые Италиин правительство дэмжэхээр бэлэн байна гэжэ Италиин түлөөлэгшэ Эджио Ортона хэлээ.

Англиин түсэб, мүн Советскэ правительствын дурадхал буу зэбсэг бүхы дээрэнь хүсэдөөр хуряаха гэһэн гансахан лэ зорилготой гэжэ Голландиин делегат Схюрман мэдүүлээ. Элдэб дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, комитет тэдэниие ойртуулха арга бэдэрхэ бэзэ гэжэ найдажа байһанаа тэрэ элирхэйлэн мэдүүлһэн байна.

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 23. (ТАСС). Политическэ комитедэй октябриин 23-най үдэрэй заседани дээрэ зургаан ороной делегат үгэ хэлээ.

Буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой Генеральна Ассамблейн трибунаһаа хэлэһэн һанамжые үгэ хэлэһэн олонхи делегадууд дэмжэжэ байһанаа олон янзаар элирхэйлэн мэдүүлһэн байна гэжэ УССР-эй түлөөлэгшэ Л. Паламарчук тэмдэглээ.

Буу зэбсэг хуряаха тухай асуудал шиидхэхэдээ бүри саашадаа хэгдэхэ юумээр ехээр һамаарһан хэрэг байхагүй. Юуб гэхэдэ, буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха гээшэ тон тодорхой, яаралтай шухала асуудал болоно, тиимэһээ энэ асуудалые орёо болгожо унжагайруулха эрхэгүйбди гэжэ Украинын делегат онсолон тэмдэглээ.

Буу зэбсэг хуряаха тухай һанамжые буруутуулха, зүгөөр яаралтайгаар зэбсэгжэлгые али болохоор шангадхаха һэдэлгэ баруун оронуудтахи зарим хүнүүдэй гаргажа байһанда комитедэй гэшүүдэй анхарал Л. Паламарчук хандуулаа.

Буу зэбсэг хуряаха талаар советскэ дурадхалнуудта ямараар хандажа байһанаа элирхэйлһэн тоол баталан абахыень УССР-эй түлөөлэгшэ комитедтэ дурадхаа.

Удаань Урда-Африканска Союзай, Японой, Либериин, Коста-Рикын, Австралиин түлөөлэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

Уласхоорондын шэнжэлэл

БУУ ЗЭБСЭГ ХУРЯАХА ТУХАЙ СОВЕТСКЭ ТҮСЭБЭЙ АМЖАЛТА

Буу зэбсэгүүдые бүгэдэниитээрээ, бүхыдэнь хуряаха гэһэн советскэ дурадхалнуудые ООН-эй Генеральна Ассамблейн заседани дээрэ Советскэ правительствын толгойлогшо Н. С. Хрущевой найруулан оруулһанһаань хойшо табан недели үнгэрбэ. Эдэ дурадхалнууд хаа хаанагүй айхабтар ехэ һонирхол үүсхээ. Тус асуудал тухай ехэ хөөрэлдөөн гараад, мүнөөшье бүри үргэн далайсатай боложо үргэлжэлһөөр. Дэлхэй дээрэхи элдэб үзэл сурталтай хүнүүдэй түлөөлэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадажа байһан ушарһаань, элдэб янзын һанал бодолнууд хэлэгдэнэ. Гэбэшье уг удхань нэгэл байна. Буу зэбсэгүүдые бүгэдэниитээрээ, бүхыдэнь хуряаха тухай советскэ дурадхалнууд дэлхэйн зоной зүгһөө нэгэн һаналтайгаар дэмжэгдэнэ гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй.

«Хрущев амгалан харилсаа холбооной шэнэ шатын эхи табяа»,— гэжэ английска буржуазна элитэ философ Рассел мэдүүлнэ. Монголой Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал буу зэбсэгүүдые хуряаха советскэ программые «хүн түрэлтэнэй эгээн дээдэ хүсэл эрмэлзэл» гэжэ нэрлэнэ. «Энэ дурадхалые агууехэ гүрэнүүд буруушааха ёһогүй»,— гэжэ Баруун Германиин профессор, олониитын ажалябуулагша В. Хагеманн мэдүүлбэ. Советскэ шэнэ дурадхал саашадаа хэлсээ хэхэ һайн үндэһэ һуури болохо байха гэжэ США-гэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ сенадай комиссиин түрүүлэгшэ Джеймс Фулбрайт хэлэһэн байна. Н. С. Хрущевой оруулһан дурадхалые буруушааһан үгэ хүүрнүүд үндэһэ баримтагүй байна, энэ дурадхалда халуун анхарал хандуулагдаха ёһотой гэжэ Франциин сенатор, агсан премьер-министр Эдгар Фор тоолоно.

Советскэ дурадхалнуудые абабал, бүхы арадуудта айхабтар һайн аша үрэтэй байха һэн гэжэ элдэб оронуудай гүрэнэй, олониитын ажал-ябуулагшад онсолон тэмдэглэнэ. Буу зэбсэгүүдые хуряаха ябадал Азида онсо шухала удхашанартай. Юундэб гэхэдэ, Азиин оронуудай экономикоёо хүгжөөхэ асуудал шиидхэлгэдэнь туһалхаһаа гадна, мүн уласхоорондын арсалдаатай асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ туһалха байха гэжэ Вьетнамай Демократическа Республикын премьер-министр Фам Ван Донг мэдүүлнэ. Буу зэбсэгүүдые хуряабал, Германиин асуудал шиидхэлгэдэ туһалха һэн гэжэ Германиин Демократическа Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Больц тэмдэглэбэ. Хрущевой дурадхалые абажа, бодото дээрэнь бэелүүлээд байбал, Латиин Америкын оронуудай экономико болон соёл культурые хүгжөөхэ ябадалда угаа ехэ туһа хүргэхэ бэлэй гэжэ Чилиин социалистическэ партиин ЦК-гэй гэшүүн Э. Алессандри тэмдэглэнэ. Буу зэбсэгүүдые хуряабал, бүхы оронуудтахи ажалша зоной энхэ түбшэн байдал хангаха ехэ арга боломжын нээгдэхэ байһанда Бүхэдэлхэйн профсоюзуудай федерациин генеральна секретарь Луи Сайян анхарал хандуулна.

Тиин советскэ дурадхал олониитын зүгһөө ехэтэ һайшаагдан, дэмжэгдэжэ байнхай. Энэ асуудалаар мүнөө Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида хэгдэжэ байһан хөөрэлдөөн бүри ехэ удхашанартай, һонирхолтой болоно.

Эб найрамдалай, хани барисаанай хэрэгээр Н. С. Хрущевой Америка ошожо ерэһэнэй эсэстэ уласхоорондын түгшүүрилтэй байдалай зарим тэды һулараад байхада зарлагдаһан ООН-эй Генеральна Ассамблейн XIV сесси буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалаар тодорхой шиидхэбэри гаргаха дүүрэн арга боломжотой.

Н. С. Хрущевой үгэ хэлэмсээр советскэ дурадхалнуудые ООН-до зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ һэн. «Буу зэбсэгүүдые хуряаха тодорхой программа Н. С. Хрущевой дурадхаһанай һүүлээр ООН-эй Генеральна Ассамблейдэхи оршон байдал үндэһөөрөө хубилаа» гэжэ Америкын «Нью-Йорк Таймс» газетэ зүбөөр тэмдэглэһэн байгаа.

Сентябриин 17-һоо октябриин 7 хүрэтэр Генеральна Ассамблейн пленарна заседанинууд дээрэ юрэнхы политикын асуудалаар хөөрэлдөөнэй болохо үедэ үгэ хэлэһэн бүхы хүнүүд буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудал тушаа тогтоһон байна. Тэдэнэр булта даа, франкистска Испаниин делегадһаа бэшэниинь, Советскэ Союзай дурадхалые гол түлэб һайшаагаа.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха тухай советскэ дурадхал октябриин 9-һөө хойшо Ассамблейн политическэ (нэгэдэхи) комитедтэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байнхай. Эндэшье үгэ хэлэһэн хүнүүд булта даа шахуу советскэ дурадхалай гол удхые һайшааба. Энэ дурадхал хэлсээ хэхэ һайн үндэһэ һуури боложо үгэхэ байха гэжэ США-гэй, Англиин, Аргентинын, Чехословакиин ба бусад оронуудай делегадууд мэдүүлээ. Советскэ проектын зарим жэжэ асуудалнуудаар арсалдаанай зайлашагүй гарахашье һаань, тэрээниие хөөрэлдөөнэй гол болгоһоной хэрэггүй гэжэ онсолон тэмдэглэхые шухалада тоолоһон Англиин делегат Ормсби-Горын мэдүүлгые онсолон дурдамаар байна.

Иигэжэ зүбөөр хандаад байбал, буу зэбсэгүүдые бүгэдэниитээрээ, бүхыдэнь хуряаха асуудалай ООН-до хаража үзэлгын хүнгэдхэгдэжэ, түргэдхэгдэжэ болохонь дамжаггүй. Советскэ дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэлгын ямараар дүүрэхэ тухайда мүнөө хэлэхэнь бэрхэтэй. Тиигэбэшье энэ дурадхал ООН-до сугларагшадай дунда, тэрэшэлэн бүхы оронуудтахи арадуудай дунда тон үргэн дэмжэлгэ олохонь дамжаггүй.

АФРИКА ГЭНЖЭЕЭ ТАҺА ТАТАЖА БАЙНА

«Хара түби» гэгдэдэг, бүри һаяхан колониальна ёһо гуримай эгээн «амгалан», найдамтай тыл гэжэ тоологдодог байһан Африкын арадуудай бэеэ дааһан байдалтай болохын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр оролсожо эхилһыень гэршэлһэн шэнэ мэдээсэлнүүд һүүлэй үедэ дуулдажа байна.

1959 оной эхин дээрэ Бельгиин Конгодо шуһата тулалдаануудай болоһониинь мэдээжэ. «Эгээн амгалан колони» гэжэ Конго бүри һаяхан болотор тоологдодог байһан юм. Теэд энэ жэлэй январь соо конгынхид бэеэ дааһан байдалтай болохо эрилтэ табяа һэн. Конгын түб хото — Леопольдвилльдэ бэеэ даанги байдал хамгаалһан нютаг зоной хүсэтэ демонстрацинууд, жагсаалнууд болоо бэлэй. Теэд тэдэнь хэрзэгы шэрүүнээр дарагдаһан байгаа.

Бельгиин засагаархид түрүүшын демонстрацинуудые намнабашье, саашадаа юун болохонь ааб гэжэ һанаата болоһон байха. Сэрэгэй хүсөөр ехэ юумэ хэжэ шадагдахагүй: дахинаа дуун дорьбоон болохол байха гэжэ эли болоһон юм. Тиимын тула тэндэхи колонизаторнууд ондоо арга хэрэглэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Конгодо сүлөөтэ, бэеэ даанги байдал олгохоор найдуулһан засагай газарай деклараци гаргагдаһан байха.

Тиигэбэшье тэдэ найдуулганuудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ ямаршье хэмжээн абтаагүй.

Конгодохи бельгийскэ хуули захиргаанай ябуулганууд тушаа хэлэбэл, тэдэнь нютагай зониие наадалан доромжолһон удха шэнжэтэй байгаа. Жэшээлэн хэлэбэл, пиво ба элдэб янзын архи худалдажа абаха, кинодо орохыень Конгын зондо зүбшөөгдэнэ... гэһэн колонизаторнуудай захиралта хэндэ хэрэгтэйб.

Колонизаторнуудай мэхэ гохые: реформо хэхэ тухай хооһон үгэ хүүрээр һамааруулаад, конгынхидые бүри ехээр богоолшолхо гэһэн һэдэлгыень Бельгийскэ Конгын хүн зон тэрэ дары таагаа һэн. Зунай һүүл тээшэ Конгын нютаг зон дахинаа тэмсэжэ эхилээ бэлэй. Тэрэнь сентябриин һүүл багта Ликула (Доодо Конгын провинци) Китондо, дахинаа Леопольдвилльдэ засагаархидтай тэмсэһэн тулалдаанууд болон дэлбэрээ. Ажалшадай «элеэр хэһэн» забастовка ороной түүхэдэ түрүүшынхеэ октябриин 5-да Конгодо болоһон байна.

Конгодохи национальна хүдэлгөөнэй ударидагша Лумумба гэгшын Ганын түб хото — Аккрада болоһон митинг дээрэ октябриин 10-нда иигэжэ мэдүүлһэн юм: Бельгиин Конгын хүн зоной эрилтэ — эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даанхай байха эрилтэ болоно. Мүнөө ороной бүхы хүн зон, эгээн холын тосхонуудайшье зон хүрэтэрөө тэмсэлдэ хабаадажа хай.

Алжирай баатар габьяата арад зон эрхэ сүлөө туйлахын түлөө табан жэлэй туршада тэмсэжэ үргэлжэлһөөр. Эдэнэр ямаршье гэмтэл хохидол үзэжэ, эрхэ сүлөө туйлахаар шиидэнхэй байна. Центральна Африкадахи Франциин колонинуудташье бэеэ дааха байдалай түлөө тэмсэл улам үргэн дэлгэржэ байнхай. Нёдондо жэл Гвинегэй сүлөөтэ байдал туйлаһанай һүүлээр, мүнөө Сомалиин федераци баһал тиигэжэ бэеэ даа һан байдалтай болохо эрилтэ табина. Энэ федерациин хүн зон 1960 ондо сүлөөтэй болоод байха хүсэнэ. Африкадахи Британиин эзэмдэлгэнүүдтэ, илангаяа Кенидэ ажаһуудаг арадуудай тэмсэл улам шанга боложо байна.

Эрхэ сүлөө олгохые Африкын арад зон эринэ.

В. ЗАГЛАДИН.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, зам редактора — 32-74, отв секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни — 34-05, сельского хозяйства и советского строительства — 47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации — 35-14, культуры — 24-74, писем и рабселькоров — 40-49, отдел переводов, корректорская — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н01180. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5092.